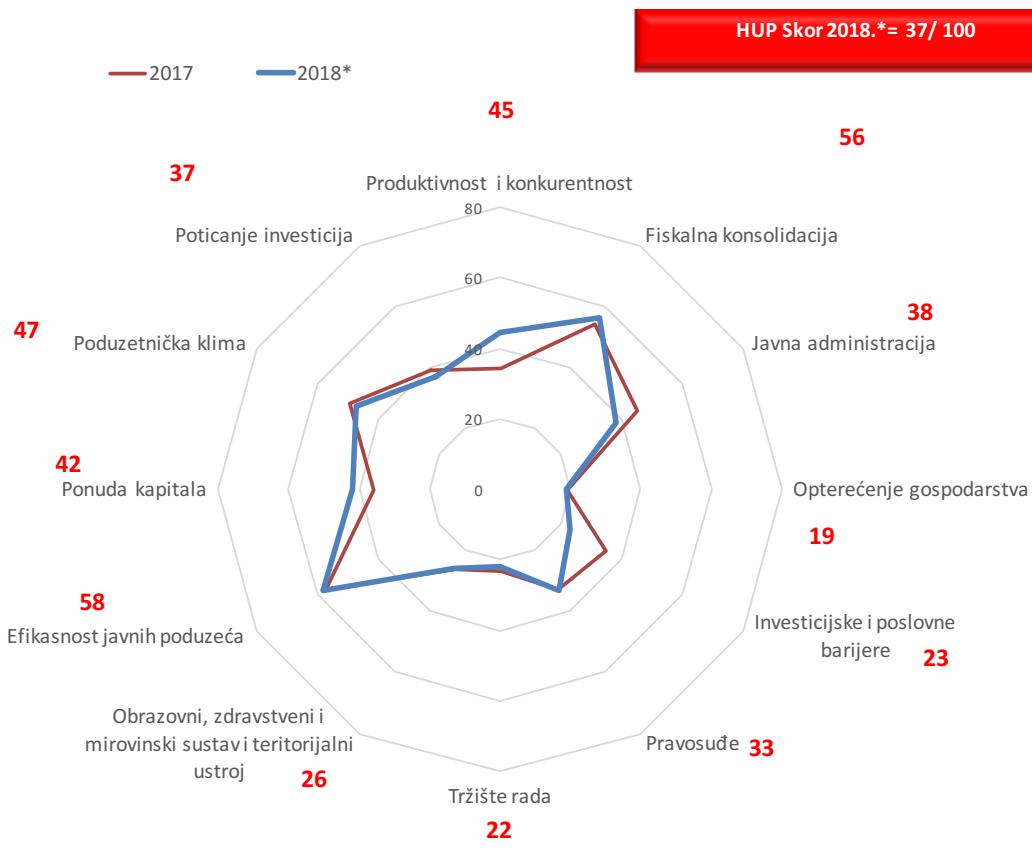

HUP Skor 2/ 2018.

 HUP SKOR
Hrvatska udruženja poslodavaca

HRVATSKA UDRUGA POSLODAVACA
STUDENI 2018.

 HUP SKOR
Hrvatska udruženja poslodavaca

Sadržaj

Sadržaj.....	1
Sažetak	2
Uvod	4
I Produktivnost i konkurentnost.....	11
II Fiskalna konsolidacija	12
III Javna administracija	13
IV Opterećenje gospodarstva	14
V Investicijske i poslovne barijere	16
VI Pravosuđe	17
VII Tržište rada.....	18
VIII Obrazovni, zdravstveni i mirovinski sustav	19
IX Efikasnost javnih poduzeća	20
X Ponuda kapitala.....	21
XI Poduzetnička klima	22
XII Poticanje investicija.....	24
Izdvojeno: skor za 11 zemalja Nove Europe.....	25
Preporuke za odabir prioritetnih reformi.....	26
Metodološki dodatak	27

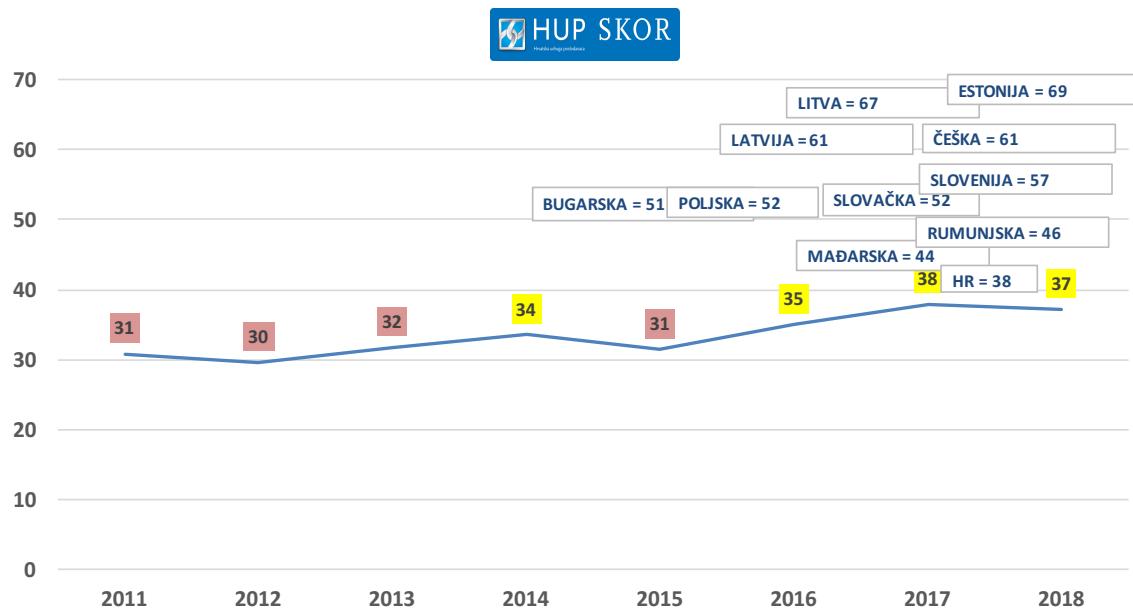
Sažetak

HUP skor pomoću 73 pokazatelja mjeri rezultate reformi u dvanaest područja ključnih za dugoročan i održiv društveni razvoj: (1) produktivnost i konkurentnost, (2) fiskalna konsolidacija, (3) reforma javne administracije, (4) opterećenje gospodarstva, (5) otklanjanje investicijskih i poslovnih barijera, (6) reforma pravosuđa, (7) reforme tržišta rada, (8) reforme obrazovnog, zdravstvenog i mirovinskog sustava, (9) unaprjeđenje efikasnosti javnih poduzeća, (10) ponuda kapitala, (11) poduzetnička klima i (12) poticanje investicija. Skor se računa dva puta godišnje. Skor koji je predstavljen u ovom dokumentu predstavlja preliminarni rezultat za 2018. Sastavljen je na temelju raspoloživih podataka do trenutka zaključenja dokumenta 20. studenog. Konačan skor za 2018. bit će objavljen na proljeće 2019.

HUP skor kombinira vremenske serije podataka koje objavljaju Eurostat, Državni zavod za statistiku, HNB i Ministarstvo financija s komparativnim međunarodnim podacima koji se objavljaju u Doing Business IFC-a i Svjetske banke, Globalnom indeksu konkurentnosti Svjetskog gospodarskog foruma i drugim relevantnim međunarodnim usporedbama. Ukupno se koriste sedamdeset i tri pokazatelja, od toga šezdeset i jedan međunarodno usporediv. Tih šezdeset i jedan se računaju za deset novih članica EU iz srednje i istočne Europe i za Hrvatsku (EU11). Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija određuju okvir za međunarodnu usporedbu. Nije dovoljno da Hrvatska napreduje u tom okviru; ako druge zemlje brže provode reforme i njihovi pokazatelji zbog toga brže rastu nego u Hrvatskoj, skor može pasti i kada absolutna vrijednost nekog pokazatelja za Hrvatsku raste. Radi se dakle o relativnom pokazatelju brzine promjena. Metodološki dodatak s detaljnim objašnjenjima nalazi se na kraju dokumenta.

U toku 2018. u Hrvatskoj je nastavljen gospodarski rast uz tempo od 2,5 do 3%. Takva brzina rasta profilirana je već neko vrijeme. Međutim, HUP skor nije pretjerano osjetljiv na tekući gospodarski rast. Podatak o rastu BDP-a utječe na skor produktivnosti i konkurentnosti (prvo područje), ali sustav indikatora je oblikovan tako da bude prvenstveno osjetljiv na *relativne strukturne promjene*, a ne na poslovni ciklus. Ukupan skor je najviše povećan u toku 2017. kada je dostigao 38 bodova. Približno na istoj razini se zadržao u 2018. (37 bodova). Skor na temelju užeg skupa od 61-og međunarodno usporedivog pokazatelja za nijansu je bolji od ukupnog skora (iznosi 38 bodova) i pokazuje da Hrvatska strukturno zaostaje za drugim novim zemljama članicama iz Nove Europe.

Skor omogućava identifikaciju područja napretka i kritičnih područja zaostajanja u kojima su nužne hitne reforme. Najniži skorovi su zabilježeni u područjima opterećenja gospodarstva, tržišta rada te investicijskih i poslovnih barijera.

Linija pokazuje kretanja skora na temelju 73 pokazatelja u vremenu, a podaci u kućicama pokazuju usporedive skorove na temelju 61 pokazatelja

PODRUČJE	2018*	2017	Broj indikatora
Produktivnost i konkurentnost	45	34	9
Fiskalna konsolidacija	56	54	6
Javna administracija	38	45	4
Opterećenje gospodarstva	19	19	4
Investicijske i poslovne barijere	23	35	6
Pravosuđe	33	33	6
Tržište rada	22	23	9
Obrazovni, zdravstveni i mirovinski sustav i teritorijalni ustroj	26	26	7
Efikasnost javnih poduzeća	58	57	4
Ponuda kapitala	42	36	8
Poduzetnička klima	47	49	5
Poticanje investicija	37	39	5
HUP SKOR - ukupno	37	38	73

Legenda:

- 0-33,3
- 33,3-66,6
- 66,6-100

*Preliminarni skor za 2018. na temelju podataka raspoloživih do 20.11.2018

Uvod

Hrvatska napreduje relativno sporo. Kao ovaj puž. Gospodarski rast oscilira ispod 3% na godinu zahvaljujući oporavku osobne potrošnje i izvoza roba i usluga. Međutim, strukturalni problemi ostaju i predstavljaju ozbiljnu prijetnju kapacitetima za prilagodbu u nekoj sljedećoj krizi. Fiskalni skor (skor fiskalne konsolidacije) znatno se popravio nakon što su revidirani podaci za ranije godine pokazali da je deficit u Hrvatskoj bio manji od planiranog i ranije objavljenog na Eurostatu. Isti trendovi su se nastavili i u prvoj polovici 2018. Unatoč tome, državni prihodi i rashodi i dalje su veoma visoki u odnosu na BDP, što se preljeva na nizak skor opterećenja gospodarstva koje je ocijenjeno kao najslabije područje. To hrvatske poslodavce najviše brine, jer izravno umanjuje konkurentnost hrvatskih poduzeća. Drugim riječima, neprijeporna fiskalna konsolidacija jednim je dijelom postignuta zahvaljujući većim poreznim i sličnim opterećenjima građana i gospodarstva u usporedbi s godinama prije krize.

HUP skor detektira strukturne slabosti i ne reagira na cikličke promjene ekonomске aktivnosti. Metodološki je oblikovan tako da ne mjeri konjunkturu, već strukturalna obilježja gospodarstva i institucionalnog okvira. Osjetljiv je i na učinke strukturalnih reformi. Općenito, HUP skor služi za otvaranje pitanja dugoročne održivosti rasta i kapaciteta društva za održiv društveni i gospodarski razvoj.

HUP skor se mjeri na skali od 0 do 100, a mjerenje se obavlja na temelju 73 pokazatelja gospodarskog i društvenog razvijatka grupiranih u 12 područja. Područja odražavaju strateške razvojne ciljeve koje zagovara HUP: (1) povećanje produktivnosti i konkurentnosti, (2) fiskalna konsolidacija, (3) reforma javne administracije, (4) smanjenje opterećenja gospodarstva, (5) uklanjanje investicijskih i poslovnih barijera, (6) poboljšanje funkcioniranja pravosuđa i (7) tržišta rada, (8) reforme u obrazovnom, mirovinskom, zdravstvenom i sustavu teritorijalne organizacije (potonje se ne mjeri), (9) povećanje efikasnosti javnih poduzeća, (10) poboljšanje ponude kapitala i (11) poduzetničke klime te (12) poticanje investicija. Pokazatelji su odabrani tako da ne mjeru aktivnosti, nego rezultate odnosno ishode. Postoji i trinaest strateški cilj HUP-a - društveni dijalog s dionicima - ali realizaciju tog cilja teško je kvantificirati pa se on ne uključuje u sustav mjerenja.

U okviru dvanaest područja za koja se obavlja mjerenje, postoje neke dimenzije koje se ne mogu kvantificirati. Na primjer, u okviru osmog područja mjere se parametri obrazovnog, zdravstvenog

i mirovinskog sustava, ali nema pouzdanog indikatora koji bi izmjerio kvalitetu teritorijalne organizacije iako kvalitativne analize pokazuju da u tom segmentu postoji ozbiljan problem.

Između 73 pokazatelja, vrijednost 61-og se određuje na temelju rezultata usporedbi vrijednosti za Hrvatsku s vrijednostima za deset sličnih zemalja Nove Europe (EU10: Bugarska, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija, s Hrvatskom EU11). Međunarodno usporediva komponenta HUP skora u ovome mjerenu varira od 38 u Hrvatskoj do 69 u Estoniji. Hrvatska je uvjerljivo najlošije pozicionirana zemlja Nove Europe. Taj položaj zauzima još od prvog mjerjenja za 2011. Relevantnost ovog rezultata očitava se u činjenici da je Hrvatska u promatranom razdoblju imala najnižu stopu rasta od svih promatranih zemalja.

Skor za ostale pokazatelje koji nisu međunarodno usporedivi, i za koje se koriste iskustveno određeni pragovi, zavisi o tome prelaze li indikatori poželjne odnosno ciljne vrijednosti i koliko su daleko od njih. Na primjer, da bi skor rasta poprimio maksimalnu vrijednost od 100, nije dovoljno da Hrvatska raste najbrže u skupini EU-10 (što ionako nije slučaj), nego stopa rasta mora prijeći prag od 4% godišnje. Tu stopu iskustveno smatramo izvanrednim postignućem, s obzirom na strukturne karakteristike gospodarstva. Metodološke detalje o pragovima zainteresirani će čitatelj pronaći u dodatku na kraju dokumenta.

Skorovi za međunarodno usporedive pokazatelje računaju se metodom interpolacije na skali od 0 do 100. Nula je skor za najlošiju vrijednost pokazatelja među državama članicama iz skupine EU10 + Hrvatska, ili prema ekspertno zadanoj referentnoj vrijednosti. Skor 100 se dodjeljuje za najbolju vrijednost. Prema tome, ako Hrvatska ima vrijednost pokazatelja koja je bolja ili jednaka vrijednosti pokazatelja za najbolju zemlju iz referentne skupine EU10, ili ako je, u slučaju pokazatelja koji se ne uspoređuju, vrijednost bolja ili jednaka u odnosu na gornju granicu iskustvenog intervala, skor će poprimiti vrijednost 100. Isto vrijedi s druge strane, gdje je vrijednost skora jednaka nuli. Skor za međuvrijednosti računa se metodom linearne interpolacije.

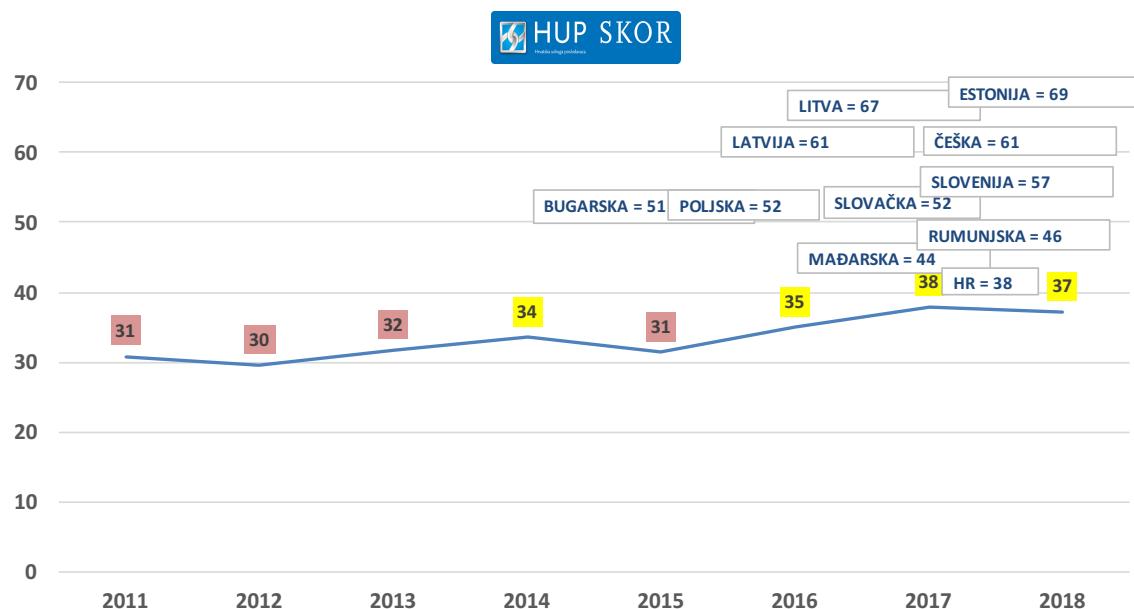
Skor je pokazatelj relativnog uspjeha koji možemo tumačiti kao mjeru međunarodne konkurentnosti. Ukupan skor je kompleksna mjera međunarodne konkurentnosti u danom međunarodnom okviru.

Mjerenje HUP skora provodi se dva puta godišnje. Pri mjerenu u svibnju većina podataka odnosi se na kraj prethodne godine, pa se taj skor smatra završnim za proteklu godinu iako je podložan naknadnim revizijama u mjeri u kojoj se metodologija naknadno mijenja ili se izvorni statistički podaci revidiraju unatrag. Takav je slučaj bio sa skorom fiskalne konsolidacije u ovom mjerenu. Znatno je popravljen (za gotovo 20 bodova) zbog revizije hrvatskih fiskalnih podataka na bolje u odnosu na preliminarne, kao i zbog revizije fiskalnih podataka za neke druge zemlje na lošije.

Unatoč tome, dosadašnje iskustvo u računanju skora pokazuje da naknadne revizije nemaju značajan učinak na ukupan skor; na razini ukupnoga skora uglavnom je riječ o promjenama unutar jednog do dva boda, tako da je ukupna preliminarna ocjena vjerodostojna.

Izvori podataka su Državni zavod za statistiku, HNB, Ministarstvo financija, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje te Eurostat, a koriste se i sustavi mjerena institucionalne kvalitete poput World Governance Indicators te Doing Business pokazatelja Svjetske banke i IFC-a i Global Competitiveness Index Svjetskog gospodarskog foruma. U izračun ulaze i specijalizirani sustavi mjerena za pojedina područja poput Global Entrepreneurship Monitor-a koji mjeri poduzetničku aktivnost i Transparency International indeksa percepcije korupcije. HUP skor dodaje još neke izvore podataka - poput podataka iz finansijskih izvještaja poduzeća – i sve te izvore povezuje tako da mijere realizaciju ciljeva koje zagovara HUP.

Rezultat i ove godine pokazuje da Hrvatska znatno zaostaje za državama članicama EU iz srednje i istočne Europe (EU10) s kojima dijeli geografiju, povijest i razvojni zaostatak za Zapadnom Europom. Osobito zabrinjava što je hrvatski skor lošiji od skorova za zemlje koje su još uvijek slabije razvijene od Hrvatske (Bugarska, Rumunjska). Ta mjera zaostatka objašnjava zašto spomenute zemlje sustiju Hrvatsku.

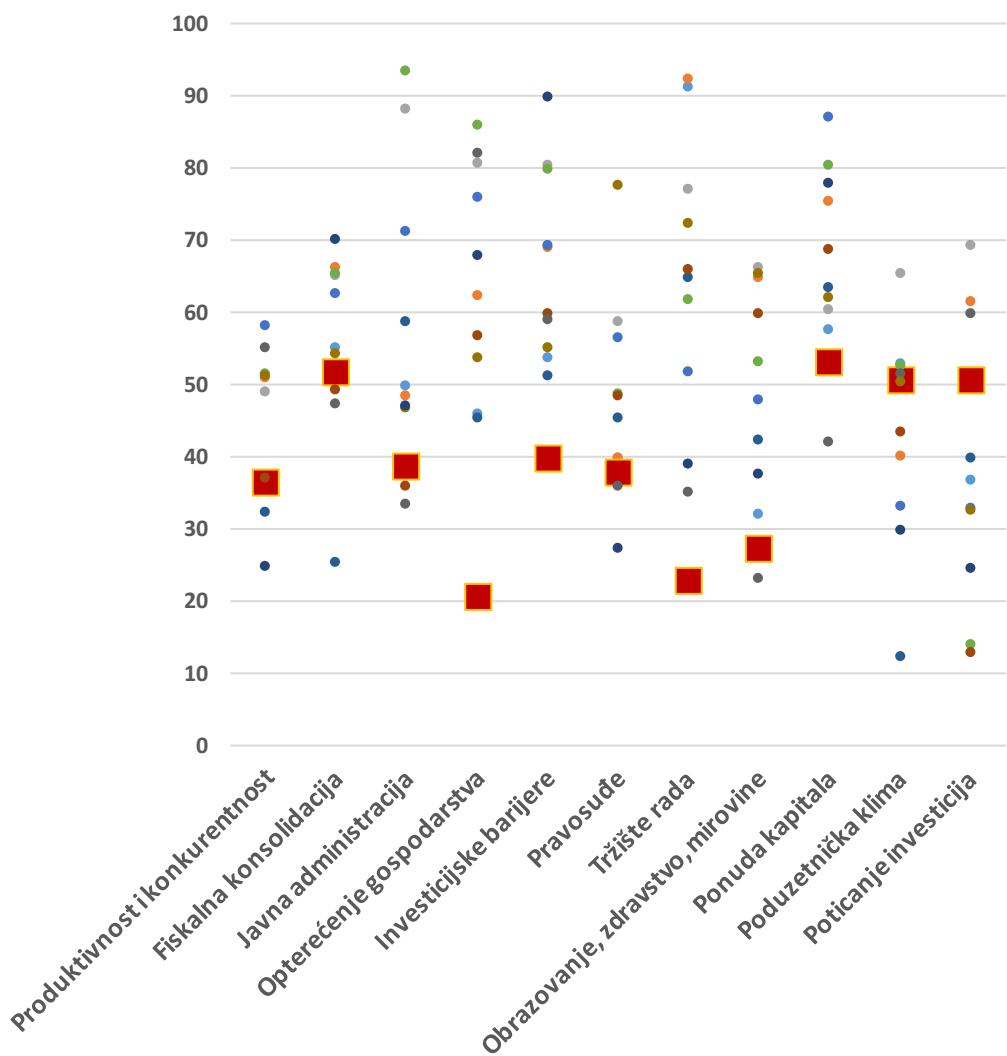

Ovaj rezultat bi trebao zvoniti kao alarm za uzbunu. Alarm bi trebao prenuti svakoga tko eventualno pomisli da gospodarski rast koji je ponovo uspostavljen 2015. nakon dugih šest godina krize predstavlja indikator gospodarske snage i dobrih izgleda. Poziv na buđenje koji odašilje HUP skor treba tumačiti kao naznaku da aktualni impuls rasta ima ciklički, što znači prolazan karakter. Dubinske gospodarske i institucionalne strukture ostaju slabe zbog izostanka reformi. Iako skor pokazuje blagi napredak, alarm je važan, jer je Hrvatska umorna od

apsolutnog i relativnog zaostajanja. Sliku skora treba tumačiti kao poziv na buđenje i motivaciju da se Hrvatska mijenja.

Metodologija HUP skora omogućava računanje međunarodno usporedivih skorova za 11 od 12 područja (za sve, osim za usporedbu efikasnosti državnih poduzeća). Slika pokazuje da se hrvatski skorovi (veliki crveni kvadrati) pozicioniraju u donjem dijelu slike na kojoj su podaci za druge zemlje Nove Europe prikazani kao točke u raznim bojama. U usporedbi s ranijim izdanjima HUP skora Hrvatska je napredovala na planu fiskalne konsolidacije, blago je pala u pogledu obrazovnog i mirovinskog sustava, a dva područja se iz mjerena u mjereno pokazuju kao kritična. To su: ***opterećenje gospodarstva i tržište rada***. I područje obrazovanja, zdravstva i mirovina nije daleko od kritičnih zona.

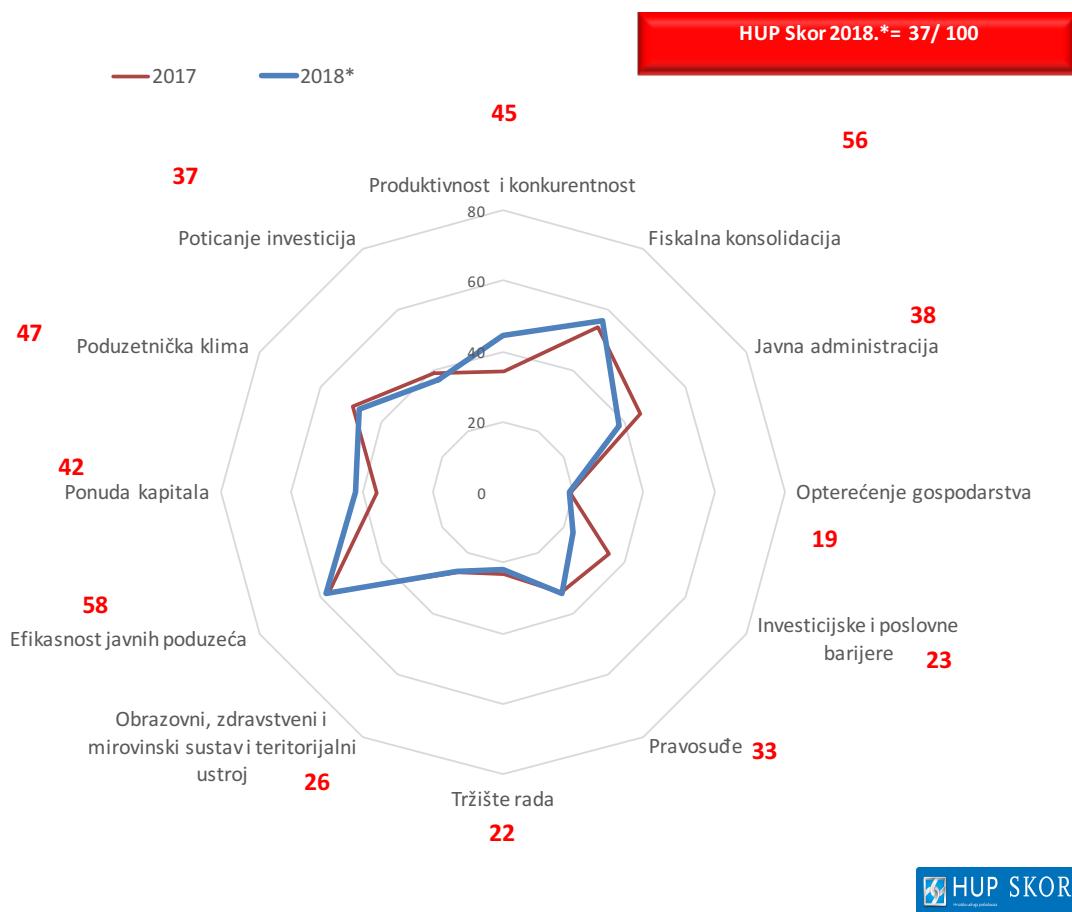
Međunarodni skor 2018. (Hrvatska je crveni kvadrat, a svaka zemlja je jedna točka)

Svako od područja se sastoji od više indikatora pa niti jedan prosjek vrijednosti nije jednak nulu ili sto.

Na temelju usporedbe skorova po područjima za 2017. i preliminarno za 2018. u paukovoj mreži treba uočiti sljedeće:

1. Niti jedan skor za 12 područja ne prelazi 2/3 maksimalne vrijednosti što znači da Hrvatska nema izrazitu konkurenčnu prednost u nekom području.
2. Najveći vidljivi napredak ostvaren je kod fiskalne konsolidacije (i 2017. i 2018.), produktivnosti i konkurentnosti te kod ponude kapitala (druga dva 2018. u odnosu na 2017.).
3. Vidljivi zaostaci se pojavljuju kod opterećenja gospodarstva i tržišta rada (u obje promatrane godine) te u 2018. u odnosu na 2017. kod investicijskih i poslovnih barijera zbog rasta troškova osnivanja poduzeća i povećanja broja procedura za dobivanje građevinskih dozvola te u javnoj administraciji zbog naglog rasta broja dana potrebnih za pokretanje posla.

*Skor za 2018. je preliminaran

Detaljniji pogled na skor pokazuje da se vrijednosti iznad 40 bilježe u područjima produktivnosti i konkurentnosti, fiskalne konsolidacije, kod javnih poduzeća, ponude kapitala (što je novo od ove godine) i poduzetničke klime. Detalji su prikazani u nastavku dokumenta. Uvodno treba primijetiti da je visok skor efikasnosti javnih poduzeća posljedica solidnih finansijskih rezultata većine. To ne mora značiti strukturnu prednost ako se radi o posljedici dominantnih položaja ovih poduzeća na tržištu. Drugim riječima, skor ne mjeri strukturni utjecaj državnih poduzeća na razvoj, jer je razvoj takvih pokazatelja metodološki iznimno zahtjevan, a nema niti usporedbe s javnim poduzećima u EU10.

PODRUČJE	2018*	2017		Broj indikatora
Produktivnost i konkurentnost	45	34	↑	9
Fiskalna konsolidacija	56	54	↑	6
Javna administracija	38	45	↓	4
Opterećenje gospodarstva	19	19	➡	4
Investicijske i poslovne barijere	23	35	↓	6
Pravosuđe	33	33	➡	6
Tržište rada	22	23	↓	9
Obrazovni, zdravstveni i mirovinski sustav i teritorijalni ustroj	26	26	➡	7
Efikasnost javnih poduzeća	58	57	↑	4
Ponuda kapitala	42	36	↑	8
Poduzetnička klima	47	49	↓	5
Poticanje investicija	37	39	↓	5
HUP SKOR - ukupno	37	38	↓	73

*Skor produktivnosti i konkurentnosti raste na razini decimala što se ne vidi zbog zaokruživanja

Pogled na pojedine indikatore detaljnije pokazuje karakter promjena. Broj loših indikatora (u crvenom, ispod 33,3) se malo smanjuje. Ova statistika je metafora za promjene kojima svjedočimo u Hrvatskoj: malo bolje, ali uglavnom loše, uz spore promjene.

	Skor 2018.	Skor 2017.	Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.	Skor 2013.	Skor 2012.	Skor 2011.
Crveno (0-33,3)	35	38	39	39	42	39	43	41
Žuto (33,3-66,6)	22	18	22	22	22	23	20	21
Zeleno (66,6-100)	16	17	12	12	9	11	10	11
Ukupan broj indikatora	73	73	73	73	73	73	73	73

U nastavku se prikazuju skorovi po pojedinim područjima.

I Produktivnost i konkurentnost

CILJ: Povećanje produktivnosti kroz realizaciju strategije razvoja RH s naglaskom na industrijske i druge politike uklapljene u EU strategiju

Skor produktivnosti i konkurentnosti se znatno povećao zbog smanjenja jediničnog troška rada (ULC) u ovoj godini prema metodi HNB-ova mjerena (znači da produktivnost raste brže od realnih naknada radnika u usporedbi s drugim zemljama). Rast broja zaposlenih dao je nešto manji doprinos jer je već u toku 2017. značajan doprinos (skor 80) dolazio od ove stavke. Skor produktivnosti i konkurentnosti ograničen je u pogledu daljnog rasta još uvijek niskim omjerom izvoza i BDP-a, slabim rastom produktivnosti, niskim izdacima za R&D i relativno skupom električnom energijom za industriju s obzirom na dostignuti stupanj gospodarskog razvijenosti.

	Skor 2018.	Skor 2017.	Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.	Skor 2013.	Skor 2012.	Skor 2011.
I PRODUKTIVNOST I KONKURENTNOST	45	34	31	34	19	25	16	16
1 Promjena realnog BDP-a	60	60	80	60	20	0	0	0
2 Omjer izvoza i BDP-a	23	23	18	16	10	5	0	0
3 Promjena broja zaposlenih	100	80	0	40	40	60	0	0
4 Promjena produktivnosti rada	0	0	50	93	0	57	44	60
5 Promjena jediničnog troška rada	80	0	0	0	20	0	0	0
6 Udjel izdataka za istraživanja i razvoj (R&D) u BDP-u	26	26	21	21	19	14	14	13
7 Cijene plina (prilagođeno za razinu BDP p.c. PPS) € / GJ	40	31	0	0	9	7	18	0
8 Cijene električne energije (prilagođeno za razinu BDP p.c. PPS) € / KWh	26	22	43	10	11	13	36	30
9 Udjel energije proizvedene iz obnovljivih izvora u potrošnji energije	63	63	63	63	63	67	66	67

II Fiskalna konsolidacija

CILJ: Hitno smanjenje deficitu da ne prijeđe 3% BDP-a i javnog duga da ne prijeđe 60% BDP-a

Cilj je ispunjen u pogledu deficitu: zahvaljujući suficitu 2017. i u prvoj polovici 2018., vrijednosti zadnja dva indikatora fiskalnog salda su među najvišima u Novoj Europi (EU11). Do znatnog napretka je došlo nakon Eurostatovih revizija podataka za 2016. i 2017. koje su išle u korist Hrvatske i na štetu drugih zemalja. Skor fiskalne konsolidacije povučen je prema dolje visinom omjera javnog duga i BDP-a i relativnim opterećenjem prihodne strane proračuna opće države, što najviše utječe na četvrti skor opterećenja gospodarstva.

		Skor 2018.	Skor 2017.	Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.	Skor 2013.	Skor 2012.	Skor 2011.
II FISKALNA KONSOLIDACIJA		56	54	50	23	27	16	28	15
10	CDS "spread" (premija rizika duga države)	50	50	32	10	10	4	30	0
11	Promjena i razina omjera javnog duga i BDP-a	33	33	32	26	10	0	0	22
12	Promjena i razina omjera prihoda konsolidirane opće države i BDP-a	45	47	0	42	48	54	53	30
13	Promjena i razina omjera rashoda konsolidirane opće države i BDP-a	53	46	11	58	39	22	44	24
14	Ukupni saldo konsolidirane opće države u % BDP-a	95	84	61	0	0	0	0	11
15	Primarni saldo konsolidirane opće države u % BDP-a	99	95	88	40	28	0	14	1

III Javna administracija

CILJ: Manja, efikasnija, potpuno informatizirana javna administracija koja je uslužno orijentirana prema građanima i poduzetnicima i predstavlja konkurenčku prednost zemlje.

Skor javne administracije se pokvario i na najnižoj je razini od početka mjerjenja. Ovaj skor zavisi o pokazatelju djelotvornosti vlade (Government Effectiveness) iz sustava World Governance Indicators Svjetske banke te o nizu indikatora iz sustava Doing Business, kao što su broj dana potrebnih za pokretanje posla, broj koraka potrebnih za izdavanje građevinskih dozvola i broj dana potrebnih za registraciju vlasništva. Prema potonjem kriteriju Hrvatska je oduvijek na dnu ili pri dnu, osobito otkad su druge zemlje ovim rokovima posvetile odgovarajuću pažnju u svojim reformama. Međutim, kod broja dana potrebnih za pokretanje posla i za izdavanje građevinskih dozvola u zadnjem mjerenu Doing Business došlo je do značajnih pogoršanja, te je skor javne administracije zabilježio pad za sedam bodova.

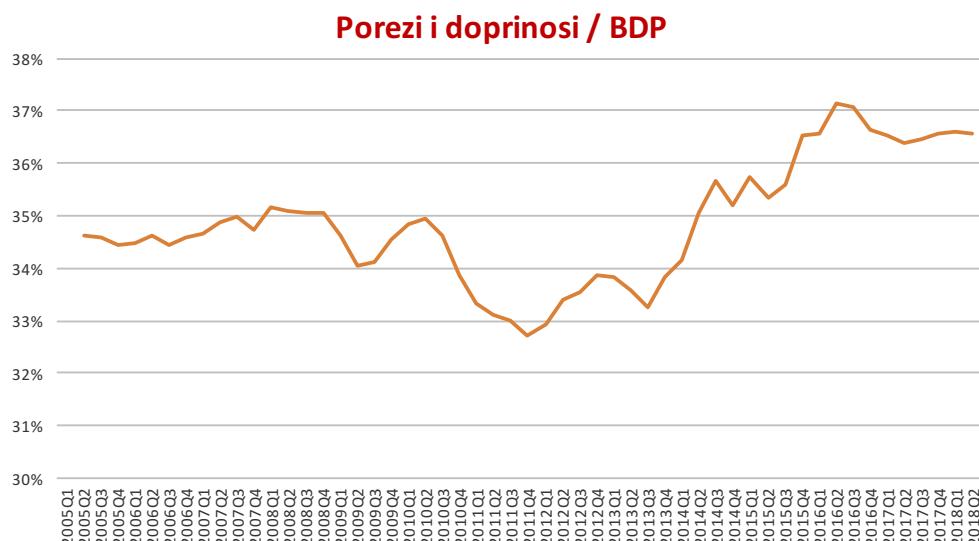
	Skor 2018.	Skor 2017.	Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.	Skor 2013.	Skor 2012.	Skor 2011.
III JAVNA ADMINISTRACIJA	38	45	47	56	53	44	45	41
16 Efektivnost vlade (neovisnost i povjerenje u institucije)	35	30	30	62	62	63	63	45
17 Broj dana potrebnih za pokretanje posla	43	90	90	68	57	60	62	60
18 Broj dana potrebnih za izdavanje građevinskih dozvola	68	76	86	86	50	0	0	0
19 Broj dana potrebnih za registraciju vlasništva nad nekretninom	7	0	0	0	35	35	35	52

IV Opterećenje gospodarstva

CILJ: Fiskalnom konsolidacijom i reformama u javnom sektoru stvoriti uvjete za smanjenje poreznih stopa i ukidanje većega dijela parafiskalnih nameta.

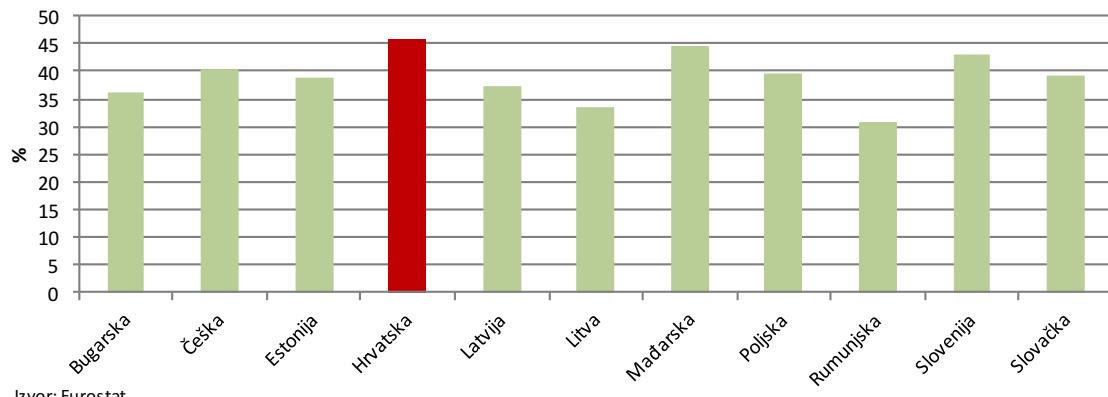
Opterećenje gospodarstva ima najniži skor i identificirano je kao kritično područje, najviše zbog velikog broja procedura koje je potrebno obaviti za plaćanje poreza (komplicirano je plaćati poreze u Hrvatskoj) i visokih omjera državnih prihoda i BDP-a. U prvoj polovici ovog desetljeća Hrvatska nije toliko zaostajala za drugih zemljama iz usporedive skupine. Međutim, sredinom desetljeća nastupa velika promjena. S jedne strane bila je uzrokovana velikim rastom relativnog poreznog i sličnog opterećenja u Hrvatskoj, a s druge strane na promjenu su utjecale razborite porezne politike i reforme u drugim zemljama koje su uspjele zadržati ili smanjiti terete na razinama koje nisu oštetile gospodarski rast. Na slici se vidi kako su promjene u poreznom sustavu 2012. (povećanje stope PDV-a i uvođenje novih oblika poreza) zaustavile smanjenje opterećenja i preokrenule trend omjera poreza i doprinosu naspram BDP-a. Trend je bio u porastu sve do 2017., kada je poreznim promjenama za vlade premijera Plenkovića rast zaustavljen, ali je opterećenje ostalo na mnogo višoj razini nego ranije.

	Skor 2018.	Skor 2017.	Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.	Skor 2013.	Skor 2012.	Skor 2011.
IV OPTEREĆENJE GOSPODARSTVA								
20 Omjer prihoda konsolidirane opće države i BDP-a	0	0	0	24	29	30	33	36
21 Omjer tekućih prihoda konsolidirane opće države i BDP-a	7	7	7	20	28	42	41	53
22 Broj dana godišnje potrebnih za ispunjenje poreznih obveza	61	61	67	64	66	69	69	76
23 Broj procedura koje je potrebno obaviti za plaćanje poreza	0	0	0	0	8	8	0	4

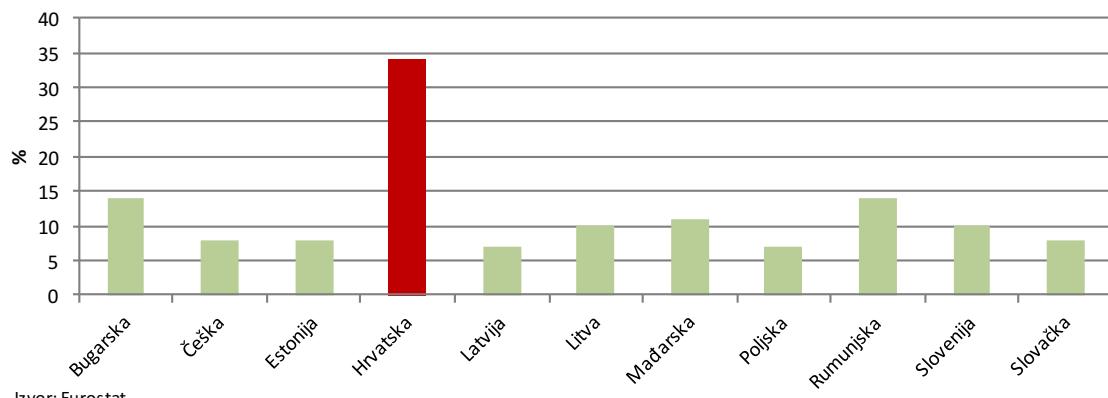
Na skor opterećenja države utječu još tri veličine. Omjer kao i prethodni, samo za tekuće, a ne ukupne prihode države te broj procedura i broj radnih dana u godini koje je potrebno potrošiti za uredno plaćanje poreza. Hrvatska ne stoji loše prema broju dana, ali prema broju procedura dramatično odskače od performansi drugih država.

Ukupni prihodi opće države u % BDP-a 2017.

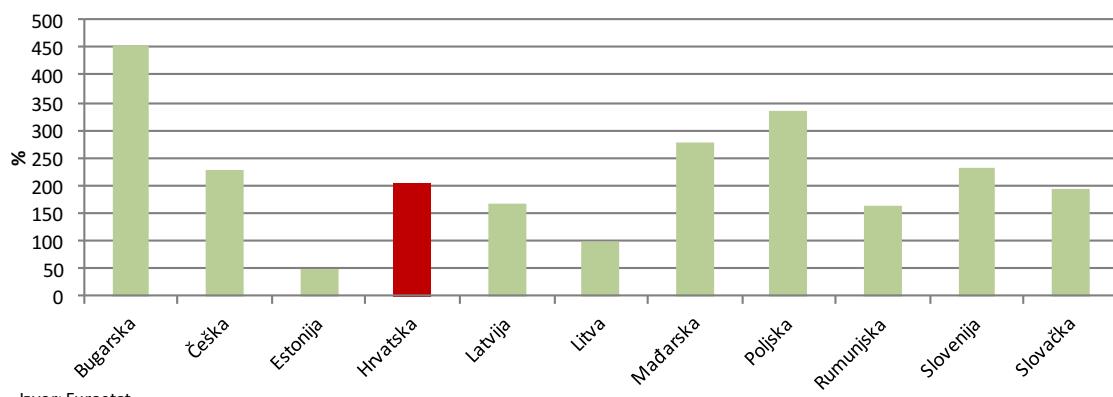
Izvor: Eurostat

Broj procedura za plaćanje poreza

Izvor: Eurostat

Broj dana potrebnih za plaćanje poreza

Izvor: Eurostat

V Investicijske i poslovne barijere

CILJ: Uklanjanje propisa za koje nema dokaza o tome da proizvode veće društvene koristi od troškova, smanjenje troškova provedbe regulacije i primjena procjena učinaka propisa.

Skor investicijskih i poslovnih barijera zabilježio je pad jer je broj procedura za dobivanje građevinskih dozvola povećan s 18 na 22 između dva zadnja mjerenja u sustavu Doing Business Svjetske banke. Također je došlo do rasta troška pokretanja posla.

		Skor 2018.	Skor 2017.	Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.	Skor 2013.	Skor 2012.	Skor 2011.
V INVESTICIJSKE I POSLOVNE BARIJERE		23	35	20	30	31	38	41	42
24	Broj procedura potrebnih za pokretanje posla	0	0	0	17	29	43	43	43
25	Broj procedura potrebnih za izdavanje građevinskih dozvola	14	43	43	31	21	91	96	96
26	Broj procedura potrebnih za registraciju vlasništva nad nekretninom	60	60	60	60	60	60	60	60
27	Trošak pokretanja posla	44	85	40	72	73	35	50	51
28	Trošak izdavanja građevinskih dozvola	0	0	0	0	0	0	0	0
29	Trošak registracije vlasništva	20	20	20	0	0	0	0	0

VI Pravosuđe

CILJ: Formiranjem specijaliziranih sudova, smanjivanjem troškova i drugim mjerama ubrzati i pojeftiniti sudske procese koji su od kritične važnosti za funkcioniranje gospodarstva, kao što su prisilne naplate, stečajevi i likvidacije.

U području pravosuđa situacija je nepromijenjena u odnosu na prethodno mjerjenje. Nakon duljeg vremena došlo je do povećanja stope naplate u stečaju s oko 33% na oko 35% (pokazatelj koji se mjeri u okviru sustava Doing Business Svjetske banke). Međutim, riječ je o malom povećanju koje nije bitno promijenilo relativni položaj Hrvatske naspram drugih zemalja (u Hrvatskoj se najmanje naplaćuje kroz postupke stečaja i likvidacije) te se skor nije promijenio.

		Skor 2018.	Skor 2017.	Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.	Skor 2013.	Skor 2012.	Skor 2011.
VI PRAVOSUĐE		33	33	35	36	18	20	19	23
30 Broj dana prisilne naplate		31	31	40	33	29	29	29	51
31 Trošak prisilne naplate (novo od 2015.)		88	88	80	80	0	0	0	0
32 Vrijeme potrebno za rješavanje nesolventnosti		28	28	28	28	36	36	36	36
33 Trošak rješavanja nesolventnosti		25	25	25	25	25	21	21	21
34 Stopa povrata u slučaju rješavanja nesolventnosti		0	0	0	0	0	1	3	4
35 Indeks percepcije korupcije		21	21	28	35	19	26	22	23

VII Tržište rada

CILJ: Olakšati zapošljavanje i otpuštanje te liberalizacijom radnog vremena, minimalne plaće i drugih bitnih elemenata ugovora o radu omogućiti veću slobodu ugovaranja između radnika i poslodavaca s ciljem povećanja zaposlenosti.

Tržište rada je nakon malog napretka s 20 na 23 boda 2017. nazadovalo za 1 bod, uglavnom zbog bržeg poboljšanja situacije u drugim usporedivim zemljama, te se i dalje nalazi među tri kritična područja, ponajviše zbog niskih stopa zaposlenosti i aktivnosti i relativno visokih stopa nezaposlenosti. Iako je prema Eurostatovoj metodologiji hrvatska desezonirana stopa nezaposlenosti u trenutku pisanja ovog teksta oko 8,2%, što je približno jednako EU prosjeku, zemlje srednje i istočne Europe bilježe niže stope nezaposlenosti.

Prema većini kriterija nezaposlenosti Hrvatska je u najlošijoj poziciji među zemljama Nove Europe. Napredak je zabilježen samo kod stope dugotrajne nezaposlenosti, što je kombinirana posljedica zapošljavanja, emigracije i odlazaka u mirovinu. Zemlja koja je po ovom kriteriju znatno lošija od Hrvatske je Slovačka, a zanimljivo je dugotrajna nezaposlenost u Hrvatskoj sada manja nego i u Bugarskoj i Estoniji.

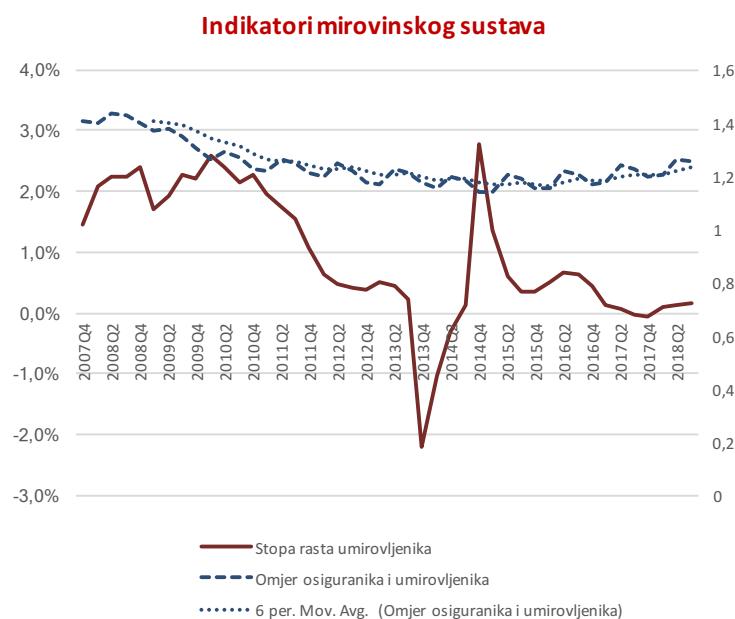
	Skor 2018.	Skor 2017.	Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.	Skor 2013.	Skor 2012.	Skor 2011.
VII TRŽIŠTE RADA	22	23	20	21	19	18	18	22
36 Stopa aktivnosti	0	2	2	1	1	0	0	0
37 Stopa zaposlenosti	0	0	0	0	0	0	0	0
38 Stopa nezaposlenosti	4	0	0	0	0	0	7	18
39 Stopa nezaposlenosti mladih	0	0	0	0	0	0	0	0
40 Stopa dugotrajne nezaposlenosti	53	95	63	1	0	0	0	10
41 Promjena nominalnog indeksa jediničnih troškova rada	80	92	89	91	89	85	91	79
42 Indeks lakoće zapošljavanja i otpuštanja radnika	27	27	28	30	32	33	36	37
43 Indeks kvalitete suradnje radnika i poslodavaca	37	42	42	43	45	42	40	40
44 Indeks fleksibilnosti određivanja plaća	65	68	68	70	75	72	69	69

VIII Obrazovni, zdravstveni i mirovinski sustav

CILJ: Zdravstveni, obrazovni, mirovinski i teritorijalno-politički sustav moraju se reformirati radi povećanja efikasnosti i doprinosa konkurentnosti i razvoju čitavoga društva.

Skor obrazovnog, zdravstvenog i mirovinskog sustava ostao je najlošiji skor uz tržište rada i opterećenje gospodarstva. Vrijednost skora od 26 ostala je nepromijenjena, uz jednu neveliku promjenu unutar skora. Stopa rasta broja umirovljenika (godina na godinu) ponovo je pozitivna. Premda je mala (0,1%), to je malo pokvarilo skor. Međutim, ta promjena je neutralizirana poboljšanjem omjera broja zaposlenih odnosno osiguranika i broja umirovljenika koji je dostigao 1,25. To je dovelo do rasta skora za taj indikator s 0 na 20 i potiranja ranije spomenute negativne promjene.

		Skor 2018.	Skor 2017.	Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.	Skor 2013.	Skor 2012.	Skor 2011.
VIII OBRAZOVNI, ZDRAVSTVENI I MIROVINSKI SUSTAV		26	26	23	21	32	40	48	41
45 Postotak građana u dobi 30-34g. sa završenim tercijarnim obrazovanjem		11	11	11	16	25	10	5	14
46 Postotak građana u dobi 25-64g. uključenih u obrazovne programe		16	16	16	16	12	10	15	10
47 Postotak mladih u dobi 15-24 koji nisu uključeni u rad i obrazovanje		76	76	76	76	77	81	90	88
48 Očekivano trajanje zdravog života		23	23	23	12	43	52	94	74
49 Rast broja umirovljenika		40	60	40	40	0	100	40	20
50 Omjer broja zaposlenih i broja umirovljenika		20	0	0	0	0	0	0	20
51 Udjel sveukupnih starosnih mirovin u ukupnom broju		0	0	0	0	0	0	0	0

Izvor: mirovinsko.hr

IX Efikasnost javnih poduzeća

CILJ: Depolitizacija upravljanja, uvođenje mjerljivih kriterija efikasnosti i odgovornosti, zaustavljanje gomilanja gubitaka kod gubitaša u javnom sektoru, privatizacija i povećanje izvještavanja javnosti o poslovanju

Ciljevi upravljanja javnim i državnim tvrtkama sadrže kvalitativne elemente koje nije moguće mjeriti pomoću finansijskih izvještaja. Međutim, HUP skor efikasnosti javnih (državnih) poduzeća koristi isključivo podatke iz finansijskih izvještaja za najveće strateške državne tvrtke. Treba imati u vidu limitiranu važnost odabrane metode u odnosu na ciljeve.

Iako je finansijski položaj državnih tvrtki nesporno poboljšan u odnosu na stanje otprije nekoliko godina, relativnu uspješnost finansijskog poslovanja treba tumačiti s oprezom s obzirom na to da nije moguće procijeniti koliko na finansijski položaj utječu monopolске, regulatorne i druge rente koje su uobičajeno povezane s poslovanjem državnih poduzeća.

Skor se već godinama ne mijenja i od 2013. se kreće u rasponu od 56 do 58 bodova jer većina poduzeća finansijski uredno posluje, a problemi su koncentrirani u nekolicini državnih poduzeća poput Petrokemije čiji se problemi iz godine u godinu ponavljaju.

	Skor 2018.	Skor 2017.	Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.	Skor 2013.	Skor 2012.	Skor 2011.
IX EFKASNOST JAVNIH PODUZEĆA	58	57	55	55	56	56	29	34
52 Omjer dobiti i prihoda	22	28	22	24	29	42	22	24
53 Udjel troškova osoblja i ostalih troškova u rashodima	42	37	34	35	35	34	16	18
54 Omjer poduzeća koja ostvaruju dobit i gubitak	100	100	100	100	100	89	22	39
55 Ekonomičnost poslovanja - omjer prihoda i rashoda	67	63	64	61,7	60	60	28	34

X Ponuda kapitala

CILJ: Poreznim poticajima, deregulacijom, smanjivanjem transakcijskih troškova i drugim mjerama potrebno je povećati i proširiti ponudu kapitala na hrvatskom finansijskom tržištu, uz posebnu pažnju usmjerenu kapitalnom jačanju malih i srednjih poduzeća i povećanju dostupnosti kredita.

Od 2015., kada je skor ponude kapitala čak potonuo u crveno, ocjena se postupno popravlja i približava maksimumu iz prvog mjerena. Napredak za šest bodova najviše se pripisuje: (1) relativnom poboljšanju tj. padu kratkoročnih i dugoročnih kamatnih stopa za kredite poduzećima (Hrvatska je sada u «gornjem domu» međunarodne usporedbe u kojoj sudjeluje čak pet članica euro područja), a i ponuda kredita poduzećima koja se mjeri tempom rasta korporativnih kredita, zabilježila je napredak u usporedbi s drugim zemljama.

Kronični nedostatak ovog područja ostaje raspoloživost rizičnog kapitala. Prema ovom kriteriju Hrvatska je na začelju EU11.

		Skor 2018.	Skor 2017.	Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.	Skor 2013.	Skor 2012.	Skor 2011.
X PONUDA KAPITALA		42	36	35	26	39	36	36	53
56 Indeks zaštite prava kreditora		42	42	42	42	42	50	70	70
57 Indeks obuhvata kreditnih informacija		75	75	75	75	75	75	83	83
58 Indeks obuhvata kreditnog registra		100	100	100	100	100	100	100	100
59 Dostupnost rizičnog kapitala		0	13	13	0	12	17	4	7
60 Zaduženost i kapitalizacija kompanija		40	40	40	20	0	20	40	40
61 Ponuda kredita poduzećima		54	38	30	35	66	11	0	89
62 Kratkoročne kamatne stope na kredite poduzećima		74	17	18	38	65	60	60	24
63 Dugoročne kamatne stope na kredite poduzećima		62	22	35	8	23	40	40	50

XI Poduzetnička klima

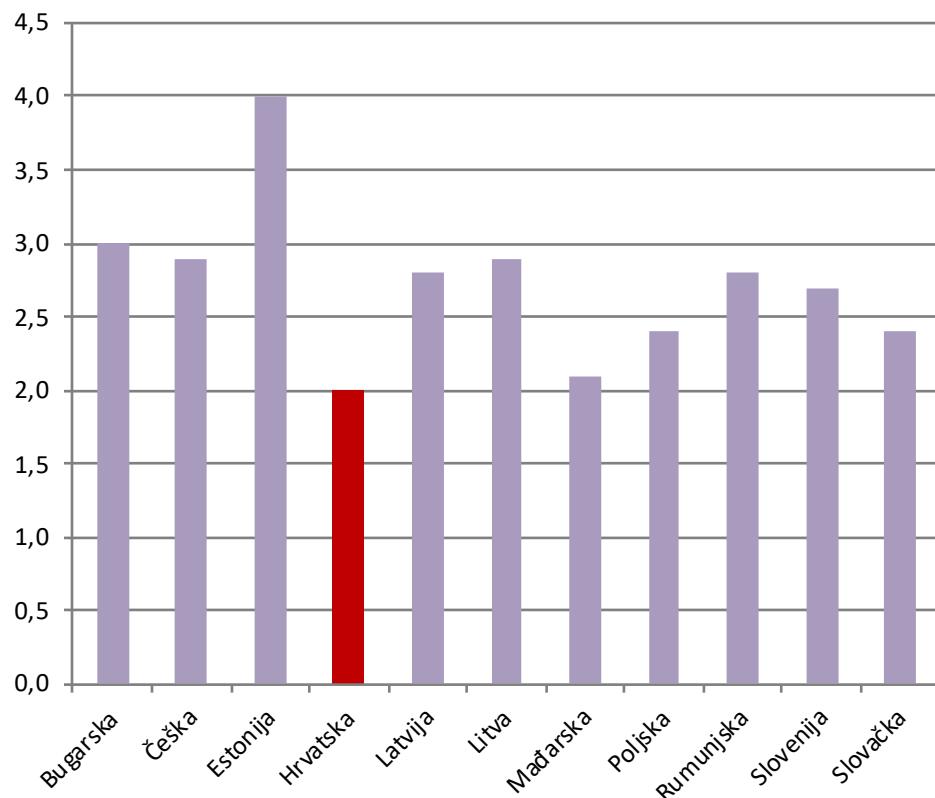
CILJ: Promjena klime i kulture odnosa prema poduzetništvu s ciljem afirmacije spoznaje da je poduzetništvo ključ razvoja.

O poduzetničkoj klimi u Hrvatskoj se često paušalno govori. Spominje se nesklonost riziku, nasljeđe socijalizma te nenaviknutost na život i poslovanje u tržišnim uvjetima. Međutim, indikatori GEM-a i drugih sustava mjerjenja ukazuju na slojevitost ovog problema. Hrvatska ne zaostaje za zemljama Nove Europe u pogledu udjela populacije koja ima strah od neuspjeha, poželjnosti poduzetništva i zaštite manjinskih investitora. Naprotiv, u tim je područjima zabilježen i značajan napredak. Čak se i društvena poželjnost poduzetništva kao zanimanja kreće oko 50 bodova, što znači da se smješta oko prosjeka za zemlje Nove Europe; točnije, između zemlje s najvećom poželjnošću poduzetnišva (Litva) i one s najmanjom (Slovačka). Međutim, stopa pokretanja novih poduzeća nije osobito visoka (od 2016. koristi se GEM-ov TEA indeks koji mjeri broj poduzetnika na 100 odraslih stanovnika u dobi od 18 do 64 godine starosti). Prema ovom kriteriju, Hrvatska se nalazi u donjoj trećini zemalja Nove Europe.

Kako objasniti nerazmjer između slabog intenziteta poduzetničke aktivnosti i barem vidljivog izostanka kulturnih barijera razviti poduzetništvo? Najveće zaostajanje uzrokuje niska učinkovitost pravosuđa u procesima protiv regulatora. Riječ je o pokazatelju koji se koristi u okviru Globalnog indeksa konkurentnosti Svjetskog gospodarskog foruma i prema tom pokazatelu Hrvatska je najlošija među zemljama Nove Europe. Nerazmjer između subjektivnih percepcija i strahova s jedne strane napsram kakvoće institucionalnog okvira s druge strane ilustrira ključnu tezu da u Hrvatskoj postoji mnogo veći problem s institucijama nego s ljudima, njihovim vjerovanjima i aspiracijama.

		Skor 2018.	Skor 2017.	Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.	Skor 2013.	Skor 2012.	Skor 2011.
XI PODUZETNIČKA KLIMA		47	49	47	30	33	32	20	18
64 Učinkovitost pravosuđa u procesima protiv regulatora		0	0	5	0	0	8	21	15
65 Indeks zaštite manjinskih investitora		83	92	62	46	46	48	0	0
66 Stopa pokretanja novih poduzeća (TEA)		33	33	32	0	0	0	0	14
67 Poželjnost poduzetništva		44	59	53	49	60	56	77	58
68 Stopa straha od neuspjeha		92	76	52	87	94	71	44	41

Učinkovitost pravosuđa u procesima protiv regulatora (max = 7)

XII Poticanje investicija

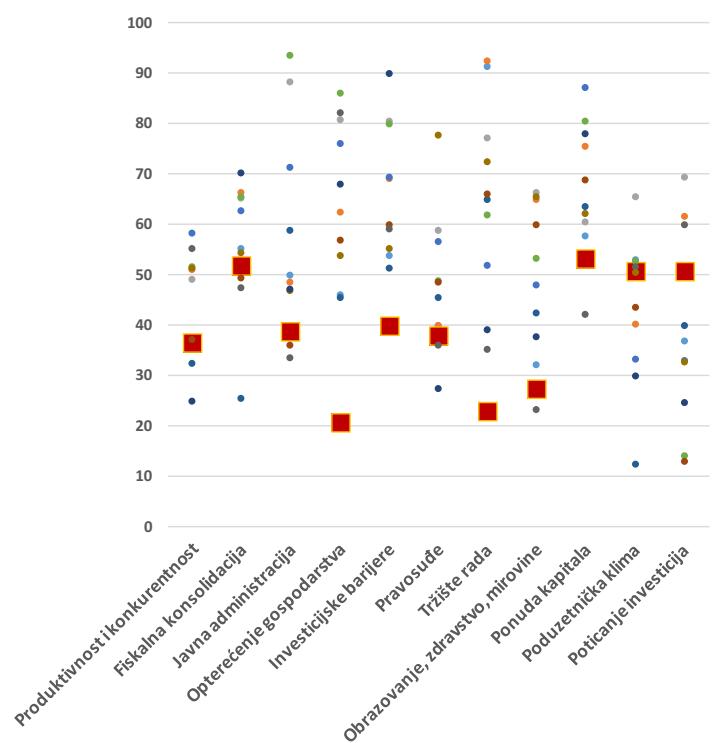
CILJ: Aktivno privlačenje i poticanje investicija mora biti sustavno, ciljano i trajno, u mandatu posebnoga tima koji će stalno obilaziti najvažnije svjetske centre i investitore prezentirajući dobro pripremljene investicijske potencijale.

Investicijski skor se blago smanjio jer stopa investicija (udjel investicija u BDP-u) u drugim zemljama raste brže nego u Hrvatskoj (indikator redni broj 69). Uglavnom se radi o problemu s domaćim investicijama, jer Hrvatska ne stoji loše što se tiče izravnih stranih ulaganja (FDI).

		Skor 2018.	Skor 2017.	Skor 2016.	Skor 2015.	Skor 2014.	Skor 2013.	Skor 2012.	Skor 2011.
XII POTICANJE INVESTICIJА		37	39	36	23	36	17	16	24
69	Udjel investicija u BDP-u	27	40	38	0	2	10	28	20
70	Skor proizvodnih FDI	18	10	0	45	39	5	0	15
71	Izravna strana ulaganja (FDI) - stanje u % BDP	50	48	45	45	39	39	33	41
72	Izravna strana ulaganja (FDI) - promjena u % BDP	100	96	0	0	100	56	18	41
73	Indeks pouzdanja investitora	26	27	34	24	21	15	10	20

Izdvojeno: skor za 11 zemalja Nove Europe

Šezdeset i jedan pokazatelj koji sudjeluje u izračunu HUP skora predstavlja međunarodno usporedive pokazatelje koji se računaju prema usklađenim metodologijama UNCTADA, Eurostata, Europske središnje banke, Bloomberga, GEM-a, Svjetske banke (Doing Business i World Governance Indicators), Transparency International-a i Svjetskog gospodarskog foruma. Od 12 područja za koja se skor mjeri, međunarodno usporedivi pokazatelji postoje za njih 11. Jedino područje za koje nema usporedbi je efikasnost državnih poduzeća. Stoga se za 11 područja i 11 zemalja (Hrvatska i EU10: Bugarska, Rumunjska, Slovenija, Mađarska, Slovačka, Poljska, Češka, Litva, Latvija, Estonija) može izračunati pojednostavljeni HUP skor na temelju 61 indikatora. Pojednostavljeni HUP skor računa se tako da se prvo izračuna skor za svaki pokazatelj. Skor je linearna interpolacija između minimalne i maksimalne vrijednosti, pri čemu je minimalni skor 0, a maksimalan 100. Skor za pojedina područja računa se kao jednostavna sredina skora za pripadajuće pokazatelje. Ukupan skor je jednostavna sredina. Rezultat pokazuje zaostatak Hrvatske. Vrijednost pojednostavljenog usporedivog skora od 38 niža je nego u mjerenu za 2017. (40) i znatno veća nego pri prethodnom mjerenu (34) te jedva prelazi 50% maksimalne vrijednosti za Estoniju koja ima najveću vrijednost usporedivog skora od 68. Slika na kojoj je svaka zemlja Nove Europe prikazana kao točka, a Hrvatska kao veliki crveni kvadrat, jasno otkriva područja u kojima Hrvatska najviše zaostaje (prvenstveno opterećenje gospodarstva i tržište rada).

Preporuke za odabir prioritetnih reformi

HUP skor se može koristiti i kao alat za odabir prioriteta i upravljanje strukturnim promjenama. Na temelju preliminarnih rezultata za 2018. preporučuju se tri prioriteta:

- 1. Reforme u javnom sektoru koje će omogućiti bolji nadzor javnih rashoda i otvoriti prostor za dodatna rasterećenja građana i poduzetnika za barem 2% BDP-a**

Razlog za ciljane rasterećenja za 2 postotna boda BDP-a je vraćanje na snagu opterećenja koje je postojalo prije 2012. Dosadašnja i najavljena porezna rasterećenja nisu adekvatna ni po razmjerima ni po strukturi, a najviše im se može osporiti to što nemaju velik učinak na izvozni sektor. Međunarodna konkurentnost i rast udjela izvoza u BDP-a trebali bi biti glavni strateški ciljevi ekonomskе politike.

- 2. Olakšano zapošljavanje i otpuštanje radnika, naročito kod malih poduzeća koja stvaraju gospodarski dinamizam i najviše doprinose zapošljavanju.**

Hrvatsko radno zakonodavstvo je i dalje rigidno u dijelu otpuštanja, što otežava zapošljavanje i stimulira sklapanje ugovora na određeno vrijeme (zbog očekivanih troškova otpuštanja), naročito kod mikro i malih poduzeća koja osiguravaju gospodarsku dinamiku. Daljnja liberalizacija radnog zakonodavstva može ohrabriti trajno zapošljavanje suprotno očekivanju.

- 3. Hitna modernizacija obrazovanja kroz djelomičnu liberalizaciju, uvođenje sustava poticaja i sveobuhvatnu reformu**

Pokazatelji visokog i cjeloživotnog obrazovanja ukazuju na ozbiljnu krizu školskog sustava. Često ponavljaju frazu o usklađivanju obrazovnog sustava s potrebama tržišta rada treba oživotvoriti konkretnim mjerama liberalizacije radi što šireg uključivanja privatnog sektora u ponudu obrazovnih usluga, uvođenja poticaja za obrazovanje i provedbe sveobuhvatne modernizacije sustava javnog obrazovanja.

Odabir ovih prioritetnih područja ne isključuje ostala, što se prvenstveno odnosi na poboljšanje upravljanja i djelomičnu privatizaciju državnih poduzeća, poticanje ulaganja rizičnog kapitala, reformu pravosuđa te reforme administrativnog i regulatornog tipa počevši od smanjenja parafiskalnih nameta. Posebnu pažnju treba posvetiti područjima u kojima je sustav mjerena Doing Business ove godine zabilježio nazadovanje: odobravanje građevinskih dozvola i osnivanje poduzeća.

Metodološki dodatak

Najvažnije metodološke promjene u HUP skoru za 2014.

Važne metodološke promjene u ovom, u odnosu na prethodna izdanja HUP Skora, odnose se na Eurostatovu statistiku cijena energije. Osim prijelaza na polugodišnje izvještavanje na kraju razdoblja (ranije se o cijenama izvještavalo na početku godine), u iskaz cijena uključene su preciznije metodološke instrukcije u pogledu definicija cijena. Stoga su svi podaci revidirani unatrag od 2011. godine.

Nadalje svi fiskalni podaci revidirani su unatrag, jer je Hrvatska tek nedavno počela izvještavati prema Eurostatovoj ESA metodologiji koja je u međuvremenu mijenjana, tako da su se promjene u fiskalnim statistikama u zadnje vrijeme javljale po dvije osnove: kao početnik u izvještavanju prema ESA metodologiji Hrvatska je imala znatne povremene korekcije podataka unazad, ali su i podaci za druge zemlje prolazili kroz revizije zbog velikih metodoloških promjena nakon prijelaza na izvještajni sustav ESA2010.

Skor efikasnosti javnih poduzeća sada se računa na temelju podataka za 18 velikih državnih poduzeća. ARZ i HAC više ne ulaze u uzorak jer su troškovi rada formiranjem HAC ONC-a najvećim dijelom prebačeni na novu kompaniju, pa se stvarna troškovna efikasnost i profitabilnost državnih cestovnih poduzeća više ne može uspoređivati s ranijim godinama. Također, Croatia osiguranje nakon privatizacije ne ulazi u izračun skora. Svi podaci su revidirani unazad bez navedenih poduzeća.

Skor ponude kapitala također je doživio metodološke izmjene po nekoliko osnova: (1) skor kamatnih stopa sada se računa na temelju nove metodologije izvještavanja o kamatnim stopama koja je usklađena s metodologijom ECB-a, (2) metodološke izmjene ugrađene su i u Doing Business sustav u dijelu skoringa kreditnih registara, te (3) u izračun skora kapitalizacije sada ulaze 45, a ne više 46 kompanija (jer je nad jednom kompanijom iz uzorka pokrenut stečaj).

Na posljeku, prijelaz na novu Eurostatovu metodologiju nacionalnih računa ESA2010 bitno je utjecao na investicijski skor u odnosu na ranija izdanja HUP skora, jer su mijenjani stari podaci o investicijama za sve uključene zemlje. Iznosi investicija u drugim državama članicama bitno su revidirani prema gore, više nego u Hrvatskoj, što je dovelo do umanjenja skora omjera investicija i BDP-a.

Najvažnije metodološke promjene u HUP skoru za 2015.

Uveden je (i revidiran unatrag) novi skor proizvodnih FDI umjesto starog skora greenfield FDI. Promjena je uvedena od HUP Skora 2015/2.

Raniji indeks produktivnosti koji je funkcionirao kao pod-indeks u okviru skora tržišta rada na temelju podataka o realnom jediničnom trošku rada zamijenjen je indeksom troškovne

konkurentnosti rada koji se na temelju Eurostatovih podataka računa kao indeks nominalnog jediničnog troška rada s bazom u 2010. godini. Nominalni jedinični trošak rada predstavlja omjer prosječnog troška rada po zaposlenom i outputa po zaposlenom, a skor zavisi o promjenama u odnosu na 2010. u usporedbi s drugim državama Nove Europe.

U HUP Skoru 1/2016 (za 2015.) došlo je do znatne promjene skorova fiskalnih prihoda i rashoda i za ranije godine, no to nije bio rezultat metodoloških promjena u Skoru. Eurostat je revidirao podatke za neke zemlje unazad tako da su promjene nastale zbog promjena ulaznih podataka. Metodološka promjena u broju 1/2016 zbila se kod računanja ukupnog i primarnog deficitu, jer su svi izvori iz domaćih podataka po nacionalnoj metodologiji obračuna zamijenjeni Eurostatovima prema metodologiji ESA2010.

HUP Skor 2016/1 za 2015. koristi podatke o konsolidiranoj općoj državi prema nacionalnoj metodologiji za izračun omjera tekućih prihoda zaključno s mjesecom rujnom 2015., jer do dana zaključenja skora Ministarstvo financija još nije objavilo podatke za cijelu godinu.

Ranije korišten pokazatelj očekivanog broja godina školovanja počeo je kasniti s objavom na Eurostatu nakon objave podatka za 2012., pa je od HUP Skora br. 1 2016. pokazatelj zamijenjen ažurnijim pokazateljem postotka mladih u dobi između 15 i 24 godine koji nisu ni zaposleni ni uključeni u neki oblik formalnog školovanja.

SKOR PRODUKTIVNOSTI I KONKURENTNOSTI

Skor produktivnosti i konkurentnosti sastoji se od dva pod-skora koji mjere produktivnost, inovativnost, izvoznu orijentaciju i korištenje energije:

- Skor produktivnosti, inovativnosti i izvozne orijentacije
- Skor korištenja energije

Ukupan skor produktivnosti i konkurentnosti računa se kao vagani prosjek gornja dva pod-skora. Ponder skora korištenja energije iznosi 1/3, a ponder skora produktivnosti, inovativnosti i izvozne orijentacije iznosi 2/3.

Skor produktivnosti, inovativnosti i izvozne orijentacije računa se na temelju šest pokazatelja:

- Stope rasta realnog BDP-a

>4% - 100

3%-4% - 80

2%-3% - 60

1%-2% - 40

0%-1% - 20

<0% - 0

- Omjera izvoza (roba i usluga) i BDP-a

Prvo su utvrđeni minimalni (35% za Rumunjsku) i maksimalni (88% za Slovačku) omjeri realnog izvoza i BDP-a za 11 država postsocijalističke srednje Europe u razdoblju od 2006. do 2012. Koristeći približne rubne vrijednosti od 40% i 85%, skor se računa interpolacijom na temelju omjera realnog izvoza i BDP-a na temelju podataka iz nacionalnih računa (DZS).

- Produktivnosti

Podatak o realnom BDP-u per capita prema paritetu kupovne moći (YPPS) korigira se za omjer broja zaposlenih i broja stanovnika (E/N) te se na taj način dobiva realni BDP p.c. po zaposlenom kao mjera produktivnosti:

Izračunaju se godišnje stope promjene ovog pokazatelja za 11 zemalja – Hrvatsku i 10 srodnih članica EU (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija). Potom se za svaku godinu računaju minimalna i maksimalna stopa promjene, s time da, ako postoji zemlja s godišnjom stopom većom od 10% u jednoj godini, to se opažanje ne

uzima u obzir. Nakon utvrđivanja minimalne i maksimalne vrijednosti skor se računa metodom interpolacije između minimalne (0) i maksimalne vrijednosti (100).

Metodološka promjena od 2014/12: koristi se izravna mjera produktivnosti rada iz statistike nacionalnih računa Eurostata, pomoći indikatori.

- Zaposlenosti

Računa se stopa promjene zaposlenosti iz Ankete o radnoj snazi DZS (kvartal u odnosu na isti kvartal prethodne godine) koja se pretvara u skor pomoći sljedećih pravila:

>2,5% - 100

2%-2,5% - 80

1,5%-2% - 60

1%-1,5% - 40

0,5%-1% - 20

<0,5% - 0

- Jediničnog troška rada

Računa se stopa promjene HNB-ovog (Tablica J.3 Statističkog pregleda) jediničnog troška rada, koja se pretvara u skor pomoći sljedećih pravila:

>0,5% - 0

0%-0,5% - 20

-0,5%-0% - 40

-1%-0,5% - 60

-1,5%-1% - 80

<-1,5% - 100

- Izdataka za istraživanja i razvoj (engl. R&D)

Eurostatov podatak o udjelu ukupnih izdaka za istraživanja i razvoj u BDP-u za 11 država (Hrvatska, Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija) služi za izračunavanje minimuma i maksimuma. Skor se računa interpolacijom između minimuma (0) i maksimuma (100) na temelju podatka za Hrvatsku.

Skor produktivnosti, inovativnosti i izvozne orientacije računa se kao jednostavan prosjek šest gornjih skorova.

Skor korištenja energije računa se kao jednostavan prosjek skorova za tri pokazatelja:

- Cijena plina za industrijske potrošače računa se na temelju Eurostatova podatka o cijeni gigajula plina u industriji, izraženo u eurima. Nominalna cijena u eurima korigira se za razinu BDP per capita prema paritetu kupovne moći (PPS). Pokazatelj se računa za Hrvatsku i deset sličnih zemalja članica (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija). Za svaku se godinu računa minimalna i maksimalna vrijednost za gornjih deset država i Hrvatsku. Minimalna vrijednost dobiva skor 0, maksimalna 100, te se na temelju podatka za Hrvatsku interpolacijom izračuna skor za Hrvatsku.
- Cijena električne energije za industrijske potrošače računa se na temelju Eurostatova podatka o cijeni KWh u industriji, izraženo u eurima. Nominalna cijena u eurima korigira se za razinu BDP per capita prema paritetu kupovne moći (PPS). Pokazatelj se računa za Hrvatsku i deset sličnih zemalja članica (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija). Za svaku se godinu računa minimalna i maksimalna vrijednost za gornjih deset država i Hrvatsku. Minimalna vrijednost dobiva skor 0, maksimalna 100, te se na temelju podatka za Hrvatsku interpolacijom izračuna skor za Hrvatsku.
- Udjela energije proizvedene iz obnovljivih izvora u ukupnoj potrošnji. Pokazatelj se računa za Hrvatsku i deset sličnih zemalja članica (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija) na temelju podataka Eurostata. Za svaku se godinu računa minimalna i maksimalna vrijednost za gornjih deset država i Hrvatsku. Minimalna vrijednost dobiva skor 0, maksimalna 100, te se na temelju podatka za Hrvatsku interpolacijom izračuna skor za Hrvatsku.

SKOR FISKALNE KONSOLIDACIJE

Skor fiskalne konsolidacije jednostavan je prosjek skorova rizika, prihoda, rashoda, salda i duga. Svaki od skorova rizika, prihoda, rashoda, salda i duga računa se kao ponderirani prosjek skorova za pojedine indikatore.

Skor rizika

Skor rizika se računa na temelju dva skora indikatora: skor CDS spreada i skor CDS usporedbe.

Skor CDS spreada ili CDS skor računa se na sljedeći način: ako je 5-godišnji CDS spread za hrvatske državne obveznice manji od nule skor poprima najvišu vrijednost (100). Ako je veći od 400 bps, poprima najnižu vrijednost (0). Za vrijednosti između 0 i 400 skor se računa interpolacijom pomoću formule koja je opisana dalje u tekstu. Podaci su s kraja kvartala.

Skor CDS usporedbe računa se na temelju usporedbi sa CDS spreadovima skupine srodnih zemalja: Češke, Mađarske, Poljske, Rumunjske, Slovačke i Slovenije. Za tu se skupinu prvo računa prosječni CDS spread. Zatim se računa odstupanje CDS spreada za Hrvatsku od prosjeka za šest srednjoeuropskih zemalja. Ako je spread za Hrvatsku više od 100 bps manji od prosjeka, ocjena je 100. Ako je hrvatski spread za više od 150 bps iznad prosjeka, ocjena je 0. Za sve međuvrijednosti skor se računa interpolacijom.

Skor duga

Skor duga se računa na temelju tri skora indikatora: skor razine duga, skor promjene duga i skor usporedbe duga.

Skor razine duga iznosi 0 ako je omjer javnog duga i BDP-a veći od 70% i 100 ako je taj omjer manji od 40%. U obračun javnog duga ulazi i dug HBOR-a i državna jamstva. Omjer se računa kvartalno kao omjer javnog duga na kraju zadnjeg izvještajnog kvartala i BDP-a u tom i zadnja tri kvartala (pomična četiri kvartala).

Skor promjene duga iznosi 100 ako je međugodišnja stopa promjene duga (kvartal tekuće na kvartal prethodne godine) manja od -2% i 0 ako je veća od 8%.

Skor usporedbe duga računa se tako da se prvo izračunaju minimum i maksimum za omjer bruto javnog duga i BDP-a iz baze Eurostata za EU-10. Ako je omjer za Hrvatsku (koji uključuje dug HBOR-a i jamstva) manji od minimuma skor iznosi 100, a ako je veći od maksimuma, skor iznosi 0. Podaci su godišnji.

Za vrijednosti između minimuma i maksimuma skor se računa interpolacijom na temelju podatka za Hrvatsku.

Skor promjene udjela prihoda i rashoda u BDP-u

Za svaku zemlju u uzorku (EU-10 + Hrvatska) izračunaju se godišnje stope promjene udjela prihoda ili rashoda opće konsolidirane države u BDP-u, na temelju podataka Eurostata, te se izračunaju maksimalna (max) i minimalna (min) promjena za svaku pojedinu zemlju u svakoj godini.

Na temelju dobivenih podataka o maksimalnim i minimalnim promjenama vrši se interpolacija podataka prema formuli:

$$I = 100 - 100 * \left(\frac{X_{RH} - X_{min}}{X_{max} - X_{min}} \right),$$

gdje je X_{RH} vrijednost promjene prihoda/rashoda u BDP-u Hrvatske, X_{min} najmanja promjena udjela prihoda/rashoda, a X_{max} najveća promjena udjela prihoda/rashoda u BDP-u, u ukupnom uzorku zemalja.

U sljedećem koraku se konstuiru Skor promjene udjela prihoda i skor promjene udjela rashoda u BDP-u na način da skor poprimi vrijednost:

a) 0 (najslabiji rezultat),

ako je porast udjela prihoda u BDP-u u Hrvatskoj najveći u promatranoj skupini ili ako je pad udjela prihoda u BDP-u u Hrvatskoj najmanji u promatranoj skupini
ili

ako je porast udjela rashoda u BDP-u u Hrvatskoj najveći u promatranoj skupini ili ako je pad udjela rashoda u BDP-u u Hrvatskoj najmanji u promatranoj skupini

b) 100 (najbolji rezultat),

ako je porast udjela prihoda u BDP-u u Hrvatskoj najmanji u promatranoj skupini ili ako je pad udjela prihoda u BDP-u u Hrvatskoj najveći u promatranoj skupini
ili

ako je porast udjela rashoda u BDP-u u Hrvatskoj najmaji u promatranoj skupini ili ako je pad udjela rashoda u BDP-u u Hrvatskoj najveći u promatranoj skupini

c) I (interpolacija, vrijednosti između min i max)

u ostalim slučajevima

Kod izračuna maksimuma skora prihoda izostavljen je podatak za Mađarsku 2011. kada je došlo do jednokratnog skoka omjera prihoda i BDP-a radi uključivanja sredstava mirovinskih fondova u državni proračun. U toj su godini zadržani podaci o maksimumu iz 2010. Kod izračuna skora rashoda izostavljen je podatak za Sloveniju za 2014. zbog naglog jednokratnog skoka rashoda koji je bio posljedica sanacije banaka.

Skor prihoda i skor rashoda

Za svaku zemlju u uzorku se prikupljaju podaci o udjelu prihoda ili rashoda opće konsolidirane države u BDP-u, na temelju podataka Eurostata, te se izračunaju maksimalan (max) i minimalan (min) udio prihoda i rashoda za svaku pojedinu zemlju u svakoj godini.

Na temelju dobivenih podataka o maksimalnim i minimalnim udjelima vrši se interpolacija podataka prema formuli:

$$I = 100 - 100 * \left(\frac{X_{RH} - X_{min}}{X_{max} - X_{min}} \right),$$

gdje je X_{RH} veličina udjela prihoda/rashoda u BDP-u Hrvatske, X_{min} najmanji udio prihoda/rashoda, a X_{max} najveći prihoda/rashoda u BDP-u, u ukupnom uzorku zemalja.

U sljedećem koraku se konstuiru skor promjene udjela prihoda i skor promjene udjela rashoda u BDP-u na način da skor poprimi vrijednost:

a) 0 (najslabiji rezultat),

ako je udio prihoda u BDP-u u Hrvatskoj najveći u promatranoj skupini
ili

ako je udio rashoda u BDP-u u Hrvatskoj najveći u promatranoj skupini

b) 100 (najbolji rezultat),

ako je udio prihoda u BDP-u u Hrvatskoj najmanji u promatranoj skupini
ili

ako je udio rashoda u BDP-u u Hrvatskoj najmanji u promatranoj skupini

c) I (interpolacija, vrijednosti između min i max)

u ostalim slučajevima.

Hrvatska još uvijek nije prilagodila kvartalne fiskalne statistike Eurostatovoj metodologiji. Zbog toga se kvartalni omjeri prihoda i rashoda povećavaju za 2,5 postotna boda, koliko iznosi procijenjena prilagodba statističke metodologije na prihodnoj i rashodnoj strani.

Kod izračuna maksimuma skora prihoda izostavljen je podatak za Mađarsku 2011. kada je došlo do jednokratnog skoka omjera prihoda i BDP-a radi uključivanja sredstava mirovinskih fondova u državni proračun. U toj su godini zadržani podaci o maksimumu iz 2010. Kod izračuna skora izostavljen je podatak za Sloveniju za 2013. godinu zbog naglog jednokratnog skoka rashoda koji je bio posljedica sanacije banaka.

Ukupni skor prihoda i rashoda računa se kao jednostavan prosjek skorova promjene udjela prihoda i rashoda i skorova prihoda i rashoda.

Skor ukupnog i primarnog deficit

Za svaku zemlju (EU-10 + Hrvatska) prikupljaju se podaci o udjelu ukupnog i primarnog deficitu proračuna opće konsolidirane države u BDP-u te se izračunaju maksimalan (max) i minimalan (min) udjel za obje vrste deficitata za svaku pojedinu zemlju u svakoj godini.

Na temelju dobivenih podataka o maksimalnim i minimalnim udjelima deficitata vrši se interpolacija podataka prema formuli:

$$I = 100 - 100 * \left(\frac{X_{RH} - X_{min}}{X_{max} - X_{min}} \right),$$

gdje je X_{RH} veličina udjela ukupnog/primarnog deficitu u BDP-u Hrvatske, X_{min} najmanji udio ukupnog/primarnog deficitu, a X_{max} najveći udio ukupnog/primarnog deficitu u BDP-u, u ukupnom uzorku zemalja.

U sljedećem se koraku konstuiru skor promjene udjela prihoda i skor promjene udjela rashoda u BDP-u na način da Skor poprimi vrijednost:

a) 0 (najslabiji rezultat),

ako je udio ukupnog/primarnog deficitu u BDP-u u Hrvatskoj najveći u promatranoj skupini ili

ako je udio ukupnog/primarnog suficita u BDP-u u Hrvatskoj najmanji u promatranoj skupini

b) 100 (najbolji rezultat),

ako je udio ukupnog/primarnog deficitu u BDP-u u Hrvatskoj najmanji u promatranoj skupini ili

ako je udio ukupnog/primarnog suficita u BDP-u u Hrvatskoj najveći u promatranoj skupini

c) I (interpolacija, vrijednosti između min i max)

u ostalim slučajevima.

Kod izračuna skora izostavljen je podatak za Sloveniju za 2013. godinu zbog naglog jednokratnog skoka rashoda koji je bio posljedica sanacije banaka.

SKOR EFIKASNOSTI JAVNE ADMINISTRACIJE

(0 - najniži skor; 100 - najviši skor)

Skor efikasnosti javne administracije sastoji se od dva pod-skora koji mjere:

- Skor efektivnosti države (izvor: World Governance Indicators; WGI)
- Skor broja dana trajanja procedura (izvor: Doing Business, Svjetska banka)

Ukupan Skor efikasnosti javne administracije računa se kao ponderirani prosjek navedena dva pod-skora. Skor efektivnosti države u račun ukupnog skora ulazi s ponderom 0,4 , a skor broja trajanja procedura s ponderom 0,6. Skor koji se temelji na podacima Svjetske banke (broj trajanja procedura) u račun ulazi s većim ponderom jer skor efektivnosti države sadrži pojedine komponente koje nisu direktno povezane s odnosom birokracije i poduzetnika.

Skor efektivnosti države računa se interpolacijom na temelju usporedbe bodova komponente indeksa WGI Government Effectiveness Hrvatske sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Slovačka i Slovenija). Pri izračunu ekstrema u postupku interpolacije iz izračuna je isključena Rumunjska budući da ima značajno negativniji rezultat od svih ostalih zemalja pa bi se rezultati ostalih zemalja činili boljim nego što uistinu jesu.

Skor broja dana trajanja procedura računa se kao prosjek skorova za broj dana trajanja pokretanja posla, izdavanja građevinske dozvole i registracije vlasništva. Svaki od skorova računa se interpolacijom na temelju usporedbe podataka o pojedinoj vrsti stope nezaposlenosti za Hrvatsku sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija).

SKOR OPTEREĆENJA GOSPODARSTVA

Skor poreznog opterećenja gospodarstva sastoji se od dva pod-skora: (1) skora prihoda države i (2) skora administrativnog tereta poreznog sustava.

Skor prihoda države sastoji se od dva pokazatelja: (1) usporedbe omjera prihoda opće države i BDP-a za odabrane zemlje srednje i istočne Europe temeljem podataka Eurostata (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija) i (2) trenda omjera tekućih prihoda države i BDP-a.

Skor se temeljem usporedbe omjera prihoda opće države i BDP-a za odabrane zemlje srednje i istočne Europe računa tako da se prvo izračunaju minimalni i maksimalni omjeri za pojedine zemlje, te se skor za Hrvatsku izračuna interpolacijom:

$$I = 100 - 100 * ((X_{RH} - X_{min}) / (X_{max} - X_{min}))$$

Iznimno, iz izračuna minimuma i maksimuma isključuju se velika odstupanja, poput onog za Mađarsku 2011., kada je došlo do velikog rasta omjera zbog uključenja prijenosa sredstava iz mirovinskih fondova u proračun. U tom slučaju, za tu se godinu u računicu uključuje prosjek prethodne godine i godine nakon pojave ekstremnog opažanja. Podaci su godišnji.

Skor trenda omjera tekućih prihoda države i BDP-a računa se na temelju kvartalnih podataka Ministarstva financija RH o prihodima od poreza i socijalnih doprinosa opće države te prihoda od prodaje roba i usluga u čemu administrativne takse imaju najvažniju ulogu. Iz ukupnih prihoda opće države isključeni su kapitalni prihodi, prihodi od imovine, prihodi od prodaje, pomoći, naknade, globe i kazne i ostali prihodi. Skor se računa tako da se arbitrarno (ekspertnom procjenom) odrede minimum i maksimum, te se primjeni formula za interpolaciju. Ekspertna procjena minimuma i maksimuma određuje se imajući u vidu zatečenu razinu opterećenja u Hrvatskoj i usporedivim zemljama, te historijski trend. Skor se računa uz minimum na 28% (kada bi Hrvatska postigla taj omjer skor bi bio maksimalan) i maksimum na 38% (kada bi Hrvatska postigla taj omjer skor bi bio minimalan).

Skor prihoda države računa se kao jednostavni prosjek skora usporedbe i skora trenda. Skor usporedbe se računa na temelju godišnjih podataka Eurostata, a skor trenda na temelju kvartalnih podataka (MinFin i DZS). U razdobljima u kojima se skor računa dok još nisu objavljeni novi podaci Eurostata, iz baze podataka Eurostata uzimaju se zadnji raspoloživi podaci.

Razmatrani su i drugi pokazatelji, poput implicitne porezna stopa na rad (Eurostat), no baza podataka nije ažurna.

Skor administrativnog tereta poreznog sustava konstruira se na temelju podataka DoingBusiness Svjetske banke i IFC-a. U obzir se uzimaju dva pokazatelja: (1) godišnji broj dana potrebnih za ispunjavanje obaveza prema državi temeljem tri najvažnija porezna oblika (PDV, porezi i doprinosi na rad i porez na dobit), te (2) lakoća plaćanja poreza. Pokazatelj lakoće plaćanja

poreza uzima u obzir ukupni broj poreza i doprinosa koji se plaćaju, metodu i učestalost plaćanja te broj državnih agencija kojima se plaća.

Podatak se bilježi godinu unatrag u odnosu na bazu Doing Business. Podaci iz Doing Business se objavljiju u godini za sljedeću godinu (npr. u drugoj polovici 2013. za 2014.). U bazi HUP Skora podatak objavljen u godini „t“, smatra se podatkom za godinu „t“.

Skor administrativnog tereta računa se kao jednostavni prosjek skora broja dana i skora lakoće plaćanja poreza.

Skor poreznog opterećenja gospodarstva je jednostavni prosjek skora prihoda države i skora administrativnog tereta poreznog sustava.

U razdobljima u kojima se skor računa dok još nisu objavljeni novi podaci Eurostata, iz baze podataka Eurostata uzimaju se zadnji raspoloživi podaci.

SKOR PREPREKA INVESTITORIMA

Skor prepreka investitorima sastoji se od dva pod-skora koji mjere:

- Skor broja procedura (izvor: Doing Business; Svjetska banka)
- Skor troškova (izvor: Doing Business; Svjetska banka)

Ukupan Skor prepreka investitorima računa se kao jednostavan prosjek navedena dva pod-skora.

Skor broja procedura računa se kao jedostavan prosjek skora broja procedura pri pokretanju posla, izdavanju građevinske dozvole i registracije vlasništva. Pojedinačni skorovi dobivaju se interpolacijom na temelju usporedbe stope aktivnosti i zaposlenosti Hrvatske sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija).

Skor troškova računa se kao jednostavan prosjek skorova za troškove pri pokretanju posla, izdavanju građevinske dozvole i registracije vlasništva. Svaki od skorova računa se interpolacijom na temelju usporedbe podataka o pojedinoj vrsti stope nezaposlenosti za Hrvatsku sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija).

SKOR REFORME PRAVOSUĐA

Skor reforme pravosuđa sastoji se od tri pod-skora koji mjere:

- Učinkovitost ovršnih postupaka (izvor: Doing Business)
- Učinkovitost postupaka rješavanja nesolventnosti (izvor: Doing Business)
- Raširenost korupcije (Transparency International)

Ukupan skor reforme pravosuđa računa se kao jednostavni prosjek gornja tri pod-skora.

Skor učinkovitosti ovršnih postupaka računa se kao jednostavni prosjek skorova broja dana i broja administrativnih postupaka za provedbu postupka prisilne naplate. Svaki od skorova računa se interpolacijom na temelju usporedbe sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija). Pri računanju maksimuma iz računice se izbacuje Slovenija koja ima daleko najveći broj dana potrebnih za provedbu postupka prisilne naplate (gotovo dvostruko veći od prvog sljedećeg), koji se ne smanjuje.

Skor učinkovitosti postupaka rješavanja nesolvenstnosti računa se kao jednostavni prosjek skorova za broj dana postupka, trošak postupka i prosječnu stopu naplate. Svaki od skorova računa se interpolacijom na temelju usporedbe sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija).

Skor raširenosti korupcije računa se na temelju skora percepcije korupcije Transparency International-a. Kao i kod prethodnih pokazatelja, riječ je o skoru usporedbe sa 11 sličnih novih članica EU.

SKOR EFIKASNOSTI TRŽIŠTA RADA

(0 - najniži skor; 100 - najviši skor)

Skor efikasnosti tržišta rada sastoji se od četiri pod-skora koji mjere:

- Skor aktivnosti i zaposlenosti (izvor: Eurostat)
- Skor nezaposlenosti (izvor: Eurostat)
- Skor jediničnog troška rada (izvor: AMECO; Eurostat)
- Skor rigidnosti (izvor: World Competitiveness Report)

Ukupan Skor efikasnosti tržišta rada računa se kao jednostavan prosjek navedena četiri pod-skora.

Skor aktivnosti i zaposlenosti računa se kao jedostavan prosjek skora aktivnosti i skora zaposlenosti. Pojedinačni skorovi aktivnosti i zaposlenosti dobivaju se interpolacijom na temelju usporedbe stope aktivnosti i zaposlenosti Hrvatske sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija).

Skor nezaposlenosti računa se kao jednostavan prosjek skorova za ukupnu stopu nezaposlenosti, stopu nezaposlenosti mlađih i stopu dugotrajne nezaposlenosti. Svaki od skorova računa se interpolacijom na temelju usporedbe podataka o pojedinoj vrsti stope nezaposlenosti za Hrvatsku sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija).

Skor jediničnog troška rada računa se interpolacijom na temelju usporedbi visina indeksa jediničnih nominalnih troškova rada za Hrvatsku sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija), pri čemu je baza indeksa jednaka 100 u 2010. godini. U ranijim izdanjima Skora ovaj se pokazatelj zvao drugačije i mjerio na temelju HNB-ova indeksa jediničnog troška rada. Od 2015. svi pokazatelji se koriste iz Eurostat / AMECO baze podataka, a raniji skorovi su revidirani unazad.

Skor rigidnosti računa se kao ponderirani prosjek skorova za lakoću zapošljavanja i otpuštanja radnika (ponder 0,4), kvalitetu suradnje poslodavaca i zaposlenika (ponder 0,3) i fleksibilnosti određivanja plaća (ponder 0,3). Skor lakoće zapošljavanja i otpuštanja radnika u račun ukupnog skora ulazi s najvišim ponderom jer se taj pokazatelj često ističe kao dominantna prepreka fleksibilnosti tržišta rada. Svaki od skorova računa se interpolacijom na temelju usporedbe podataka o pojedinoj vrsti stope nezaposlenosti za Hrvatsku sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija).

SKOR OBRAZOVANJA, ZDRAVLJA I MIROVINSKOG SUSTAVA

Skor obrazovanja, zdravlja i mirovinskog sustava sastoji se od:

- Skora obrazovanja
- Skora zdravlja
- Skora mirovinskog sustava

Ukupan skor se računa kao jednostavni prosjek gornja tri skora.

Skor obrazovanja računa se kao jednostavan prosjek skorova za:

- Udjel osoba u dobi između 30 i 34 godine starosti koje su završile tercijarno obrazovanje (izvor: Eurostat)
- Cjeloživotno učenje: udjel osoba u dobi između 25 i 64 godine starosti koje su polazile obrazovni program u zadnja četiri tijedna prije provođenja ankete (izvor: Eurostat)
- Očekivani broj godina školovanja (izvor: Eurostat) (Pokazatelj je zbog neažurnosti od HUP Skora 1/2016 zamijenjen pokazateljem udjela mladih u dobi 15-24 koji nisu zaposleni ili uključeni u neki oblik formalnog obrazovanja, u ukupnom broju mladih u toj dobnoj skupini)

Svi se skorovi računaju tako da se za Hrvatsku i 10 sličnih novih zemalja članica EU (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija) izračunaju minimalne i maksimalne vrijednosti (0 i 100) te se na temelju vrijednosti pokazatelja za Hrvatsku interpolacijom izračuna skor.

Skor zdravlja se računa kao jednostavan prosjek skorova za:

- Očekivano trajanje zdravog života pri rođenju, koje se posebno računa za žene i muškarce; skor je prosjek skorova za žene i muškarce (izvor: Eurostat)

Svi se skorovi računaju tako da se za Hrvatsku i 10 sličnih novih zemalja članica EU (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija) izračunaju minimalne i maksimalne vrijednosti (0 i 100) te se na temelju vrijednosti pokazatelja za Hrvatsku interpolacijom izračuna skor.

Skor mirovinskog sustava računa se kao jednostavan prosjek skorova za:

- Stopu rasta ukupnog broja umirovljenika (kvartal na isti kvartal prethodne godine prema podazima iz Mjesečnog statističkog izvještaja HZMO), tako da se primjenjuje sljedeći sustav ocjena:

< -2% - 100

>-2% i <-1% - 80

>-1% i <0% - 60

>0% i < 0,75% - 40

>0,75% i < 1,5% - 20

> 1,75% - 0

- Omjer broja osiguranika i broja umirovljenika (izvor: Statističke informacije HZMO), tako da se primjenjuje sljedeći sustav ocjena:

>2 – 100

>1,8 i < 2 – 80

>1,6 i < 1,8 – 60

>1,4 i < 1,6 – 40

>1,2 i < 1,4 – 20

<1,2 – 0

HUP Skor se računa 2x godišnje, tako da se pri pjenosu ocjena u glavnu tablicu uvijek pazi da se prenesu skorovi iz istog kvartala prethodnih godina kako bi se otklonio utjecaj sezonskih faktora.

- Udjel sveukupnih starosnih mirovina u ukupnim mirovinama (izvor: Tromjesečni statistički izvještaj HZMO); skor se računa pomoću sljedećeg sustava ocjena:

<50% - 0

50%-55% - 20

55%-60% - 40

60%-65% - 60

65%-70% - 80

>70% - 100

SKOR POSLOVANJA JAVNIH PODUZEĆA

(0 - najniži skor; 100 - najviši skor)

Skor poslovanja javnih poduzeća sastoji se od četiri pod-skora koji mjere:

- Skor neto profitne marže (izvor: Ministarstvo financija)
- Skor troškova osoblja (izvor: Ministarstvo financija)
- Skor omjera dobitaša i gubitaša (izvor: Ministarstvo financija)
- Skor ekonomičnosti poslovanja (izvor: Ministarstvo financija)

Ukupan Skor poslovanja javnih poduzeća računa se kao jednostavan prosjek navedena četiri pod-skora.

Skor neto profitne marže računa se interpolacijom prosječne neto profitne marže (omjer neto dobiti i ukupnih prihoda) između minimalne i maksimalne ostvarene neto profitne marže za 18 velikih nefinancijskih strateških državnih poduzeća, uz uvjet da minimalna profitna marža ne smije biti manja od nule. Ovakva konstrukcija skora neto profitne marže uvažava specifičnost državnih tvrtki čiji cilj ne mora biti maksimalizacija dobiti, uz uvjet da ne ostvaruju gubitak. Skor će se smanjiti ako jedno poduzeće odskoči iznimnom profitabilnošću, jer je to indicija postojanja monopolističke rente.

Skor troškova osoblja računa se interpolacijom na temelju usporedbe podataka o prosječnom udjelu troškova osoblja i ostalih vanjskih troškova (outsourcing) u ukupnim rashodima u usporedbi s minimalnim udjelom navedenih troškova u ukupnim rashodima u pojedinoj godini te maskimalno prihvatljivim udjelom od (arbitrarno određenih) 60% ukupnih rashoda.

Skor omjera dobitaša i gubitaša računa se interpolacijom na temelju usporedbe podataka o omjeru poduzeća koja su u pojedinoj godini ostvarila dobit i onih koja su ostvarila gubitak s minimalnim omjerom 0 (sva poduzeća posluju s gubitkom) i maksimalnim omjerom 6:1 (3 od 21 poduzeća posluju s gubitkom).

Skor ekonomičnosti poslovanja računa se interpolacijom na temelju usporedbe podataka prosječnoj ekonomičnosti poslovanja (omjer prihoda i rashoda) s minimalnim omjerom 0,5 (prihodi duplo manji od rashoda) i maksimalnim omjerom 1,5 (prihodi 1,5 puta veći od rashoda).

Problem s podacima je što na stranicama www.mfin.hr često nema cjelovitih finansijskih izvještaja s krajem godine nego samo za I-IX tekuće godine.

SKOR PONUDE KAPITALA

Skor ponude kapitala sastoji se od pet pod-skorova koji mjere:

- Dostupnost kredita (izvor: Doing Business)
- Dostupnost rizičnog kapitala (izvor: World Economic Forum)
- Ponudu kredita (izvor: ECB)
- Kamatne stope (izvor: ECB)
- Kapitalizaciju hrvatskih kompanija (izvor: godišnji finansijski izvještaji uzorka kompanija)

Ukupan skor ponude kapitala računa se kao jednostavni prosjek pet gornjih pod-skorova.

Skor dostupnosti kredita računa se na temelju tri pokazatelja: (1) indeksa pravne zaštite kreditora, (2) indeksa obuhvata informacija u kreditnim registrirama i (3) postotka građana čiji su podaci obuhvaćeni u kreditnim registrima. Prva dva indeksa se u sustavu Doing Business mijere na skali 0-10 odnosno 6, no od 2014. (DB 2015) skale su podignute za 2 boda zbog dodavanja po dva kriterija u oba indeksa, pa se skor računa dijeljenjem s 12 odnosno 8 i množenjem sa 100. Postotak građana čiji su podaci obuhvaćeni u kreditnim registrima računa se kao zbroj postotka građana obuhvaćenih javnim i privatnim kreditnim registrima. Skor se računa tako da se izračuna minimalna i maksimalna vrijednost za 10 usporedivih članica EU (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija), te se vrijednost skora za Hrvatsku izračuna interpolacijom između minimuma i maksimuma od 0 do 100. Skor dostupnosti kredita računa se kao jednostavan prosjek skorova za tri pokazatelja.

Skor dostupnosti rizičnog kapitala računa se na temelju skora dostupnosti rizičnog kapitala Svjetskog gospodarskog foruma (engl. World Economic Forum). Skor se mjeri na Likertovoj skali 1-7 i predstavlja subjektivni dojam ispitanika o raspoloživosti rizičnog kapitala. Skor se računa tako da se izračuna minimalna i maksimalna vrijednost za 11 usporedivih članica EU (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija), te se vrijednost skora za Hrvatsku izračuna interpolacijom između minimuma i maksimuma od 0 do 100.

Skor ponude kredita (poduzećima) računa se tako da se za 10 usporedivih članica EU (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija) prvo izračunaju minimalne i maksimalne stope rasta (kvartal na kvartal prethodne godine) kredita poduzećima, pri čemu je minimalna jednaka 0, a maksimalna jednaka 100, te se skor za Hrvatsku izračuna interpolacijom na temelju podatka o istovrsnom rastu kredita poduzećima između 0 i 100. Podaci se odnose na ukupne kredite nefinansijskim trgovačkim društvima, a izvor podataka je ECB Statistical Data Warehouse.

Skor kamatnih stopa računa se tako da se za 10 usporedivih članica EU (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija) izračunaju minimalne i maksimalne kamatne stope na kratkoročne kredite poduzećima do 1 god. i preko 1 mln €, te na dugoročne kredite poduzećima od 1 do 5 godina svih dospijeća budući da se podaci o kreditima preko 1 mln € pojavljuju samo sporadično (izvor: ECB Statistical Data Warehouse). Skor za kratkoročne kamatne stope računa se interpolacijom kamatne stope na kratkoročne kredite poduzećima između minimalne i maksimalne za srodne zemlje (što uključuje i hrvatske kamatne stope), a skor za dugoročne kamatne stope poduzećima računa se interpolacijom kamatne stope na dugoročne kredite poduzećima između minimalne i maksimalne za srodne zemlje (što uključuje i hrvatske kamatne stope). Ukupni skor kamatnih stopa računa se kao jednostavan prosjek skorova kratkoročnih i dugoročnih kamatnih stopa.

Skor kapitalizacije mjeri kapital koji nedostaje hrvatskim kompanijama. Mjerenje se obavlja na uzorku kompanija čije su dionice (razmjerno) likvidne na Zagrebačkoj burzi, bez finansijskih institucija i kompanija koje redovito ne dostavljaju izvještaje. Obuhvaćene su 43 kompanije čija ukupna tržišna kapitalizacija iznosi oko 60 mlrd kuna ili oko 15% BDP-a (INA nije ušla u uzorak kompanija – najveće su HT i Adris). Za taj se uzorak računa prosječni omjer duga i kapitala i standardna devijacija omjera. Prosječni omjer duga i kapitala uvećan za jednu standardnu devijaciju za pred-kriznu 2007. (187%) uzima se kao referentna vrijednost. Za svako razdoblje broje se kompanije koje imaju viši omjer duga i kapitala od referentne vrijednosti, te se računa njihov udjel u ukupnom uzorku kompanija. Skor se računa prema pravilu koje se odnosi na udjel kompanija s omjerom duga i kapitala iznad 187% u ukupnom uzorku:

< 10% - 100

10%-15% - 80

15% - 20% - 60

20% - 25% - 40

25% - 30% - 20

> 30% - 0

SKOR PODUZETNIČKE KLIME

Skor poduzetničke klime sastoji se od tri pod-skora koji mjere:

- Učinkovitost pravosuđa u sudskim procesima protiv odluka regulatora (izvor: World Economic Forum Global Competitiveness Index)
- Zaštitu investitora (izvor: Doing Business)
- Skor poduzetništva (izvor: Global Entrepreneurship Monitor)

Ukupan skor poduzetničke klime računa se kao jednostavni prosjek gornja tri pod-skora.

Učinkovitost pravosuđa u sudskim procesima protiv odluka regulatora računa se na temelju odgovora ispitanika u sklopu ankete Svjetskog ekonomskog foruma koja se koristi za izradu Indeksa globalne konkurentnosti. Na skali od 1 (najlošije) do 7 (najbolje) ispitanici ocjenjuju učinkovitost pravosuđa kada je riječ o tužbama poduzetnika protiv odluka nadležnih tijela / regulatora. Skor se računa interpolacijom na temelju usporedbe sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija): računa se minimalna i maksimalna vrijednost te se na temelju podatka za Hrvatsku interpolira vrijednost između 0 i 100.

Skor zaštite investitora računa se na temelju indeksa snage zaštite investitora iz sustava Doing Business Svjetske banke i IFC-a. Indeks zaštite investitora (od 0 do 10) računa se kao prosjek indeksa odgovornosti uprava trgovačkih društava, indeksa transparentnosti društava i indeksa lakoće tužbi od strane dioničara. Skor se računa interpolacijom na temelju usporedbe sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija): računa se minimalna i maksimalna vrijednost te se na temelju podatka za Hrvatsku interpolira vrijednost između 0 i 100. Nakon metodoloških promjena u sustavu Doing Business (od 2014. za 2015.) skor se mjeri na temelju „distance to frontier“ (DTF)-a ukupnog indeksa zaštite manjinskih dioničara.

Skor poduzetništva računa se na temelju ankete Global Entrepreneurship Monitor-a o poduzetničkoj aktivnosti. U konstrukciji skora koriste se tri podatka:

- Stopa pokretanja novih poduzeća je do 2016. mjerena postotkom osoba u dobi između 18 i 64 godine koje su najmanje 3 a najviše 42 mjeseca vlasnici-menadžeri u novopokrenutoj tvrtki koja je isplatila plaću ili dobit osnivaču. Zbog metodoloških promjena od 2016. skor se računa na temelju TEA indeksa (engl. total entrepreneurial activity index) koji mjeri postotak ispitanika koji su vlasnici posla koji isplaćuje plaće do 42 mjeseca.
- Stopa poželjnosti poduzetništva: postotak ispitanika u dobi između 18 i 64 godine koji smatraju da većina ljudi u njihovoј zemlji smatra pokretanje poduzeća poželjnom karijerom

- Stopa straha od neuspjeha: postotak ispitanika u dobi između 18 i 64 godine koji pozitivno percipiraju poslovne prilike, ali smatraju da bi ih strah mogao spriječiti u poduzetničkom pokušaju

Skorovi za stopu pokretanja novih poduzeća i stopu straha od neuspjeha računaju se interpolacijom na temelju usporedbe sa srodnim državama (Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija) : računa se minimalna i maksimalna vrijednost te se na temelju podatka za Hrvatsku interpolira vrijednost između 0 i 100. Skor poduzetništva jednostavan je prosjek skorova za tri gornja indikatora. Skor za stopu poželjnosti poduzetništva jednak je vrijednosti indikatora.

INVESTICIJSKI SKOR

(0 - najniži skor; 100 - najviši skor)

Investicijski skor sastoji se od četiri pod-skora koji mjere:

- Skor investicija (izvor: Eurostat)
- Skor FDI* (izvor: UNCTAD)
- Skor proizvodnih FDI (izvor: HNB)
- Skor pouzdanja investitora (izvor: Europska komisija;)

Ukupan investicijski skor računa se kao jednostavan prosjek navedena četiri pod-skora.

Skor investicija dobiva se interpolacijom na temelju usporedbe podataka o udjelu bruto investicija u fiksni kapital u BDP-u Hrvatske sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija).

Skor FDI računa se kao jednostavan prosjek skorova za kumulativ FDI (eng. FDI stock) i tokove FDI (eng. FDI flow). Svaki od skorova računa se interpolacijom na temelju usporedbe podataka o udjelu ove dvije veličine u BDP-u Hrvatske sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija). Za godišnje podatke koriste se podaci UNCDAT-a. UCDAT je 2016. revidirao podatke unazad, pa mogu postojati razlike između starijih i novijih izdanja HUP skora. Privremeni skor koji se računa na kraju godine za tekuću godinu računa se tako da se skor stanja FDI kopira iz prošle godine, dok se tekući tokovi procjenjuju na temelju podataka iz platnih bilanci koje objavljaju središnje banke.

Skor proizvodnih FDI računa se interpolacijom na temelju usporedbe priljeva izravnih ulaganja u proizvodne djelatnosti (HNB, statistika inozemnih ulaganja prema djelatnosti - od ukupnog priljeva izravnih ulaganja oduzimaju se ulaganja u financijsko posredovanje, ostale poslovne djelatnosti, trgovinu na veliko i malo, nekretnine i telekomunikacije), pri čemu priljev izravnih ulaganja u proizvodne djelatnosti ispod 300 miljuna eura nosi 0 bodova, a iznad 1,1 milijardu eura 100 bodova. Pri izračunu preliminarnog skora na temelju polugodišnjih podataka iznos se množi s dva, radi aproksimacije iznosa na godišnjoj razini.

Skor pouzdanja investitora računa se interpolacijom na temelju usporedbe indikatora pouzdanja i očekivanja poduzetnika u sektoru industrije (Industry/Business Climate Indicator, koji na mjesечноj razini objavljuje Europska komisija) za Hrvatsku sa srodnim državama (Bugarska, Češka, Estonija, Litva, Latvija, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija). Mjesecni podaci su prije izračuna skora preračunati u kvartalne podatke. Zbog velike volatilnosti skora koji se dobiva iz neobrađenih podataka konačan skor je dobiven korištenjem metode eksponencijonalnog vaganog pomičnog uprosječivanja (engl. exponential smoothing), čime se ne narušavaju temeljni zaključci o kretanju skora. Pri unošenju rezultata u konačnu tablicu za

obračun ukupnog HUP Skora, unose se skorovi iz odgovarajućih kvartala prethodnih godina kako bi se otklonio utjecaj sezonskih faktora. Takav se postupak provodi samo kod indikatora koji variraju unutar godine.

*FDI –strane direktne investicije